

Rina Møller Lorentzen

Sprog, Litteratur og Medier

Upernaaq 2020

KALAALLIT NUNAANNI ALLATTAASEQARNEQ

Rina Møller Lorentzen
Sprog, Litteratur & Medier – Ilisimatusarfik Nuuk
Bachelorinngorniarluni allaaserinnineq
Ilitsersuisoq: Naja Trondhjem
Upernaaq 2020
Ulloq tunniussiffik: 30. Juni. 2020
20 ECTS Point

Assip aaneqarfia: <https://www.uni.gl/newsletters-gl/ilisimatusarfik-newsletter-shaping-the-arctic-maaji-2018.aspx> (07.05.2020)

Imarisaasa allattorsimaffiat:

Aallaqqaasiut:.....	3
Suliassiissutip ilisaritinnera:	4
Suliassiissutip killilenera	4
Misissuinermi periuseq (Metode):	5
Teorinik ilisarititsineq:.....	9
Oqaluttuarisaaneq:	12
Oqaatsit allanngoriartortarnerat:	14
Allattaaseqalerneq:.....	15
Atuakkat tunumiusut avanersuarmiusullu saqqummersinneqartarsimasut:	20
Apeqquasiat akissutisiarisimasallu:	24
Siunissamut pilersaarutit:.....	29
Naggasiineq:.....	30
Atuakkat atorsimasat najoqqutarisimasallu allattorsimaffiat:.....	32
Bilag:.....	36
Kort resumé af min bachelor projekt:	55

Aallaqqaasiut:

Sumiluunniit oqaatsinik piujuaannartitsinissamut sakkussat annerpaartarisarpaat allattaaseqalerneq. Tassami oqaatsit allattaaseqartinneqanngitsut oqaatsinit allanit avataaneersunit sunnertikkiartormikkut sukkanerusumik allanngoriartorsinnaasarmata. Kinguaariit oqaatsiminnik ingerlatitseqqiisarnerat pitsaavallaarsimangikkaangat, nunasiaataanerulluunniit kingunerisaanik oqaatsinik allanik pingaarnertitsilluni inissisimatitsisoqarneratigut ajornerpaaq anguneqarsinnaasartooq tassaavoq: Oqaatsit atornerullutik tammaannarsinnaasarneri. Oqaatsivut kinaassutsitsinnut kulturitsinnullu ilisarnaatigaavut, taamaattumillu eriagisassaralugit. Allattaaseq aqqissugaavoq oqaatsit allaganngorlugit takuneqarsinnaanngoqqullugit (Cahill&Rice, 2014:2). Oqaatsit allanngujaallutik inissisimasut taakkuupput ukiorpassuarni allattaaseqareersimasartut, aammalu nipisiuinikkut oqaatsillu pissusiinut tulluurtumik allattaatsimik pilersitsisimasut. Taamaattoq nunarsuarmi oqaaserpassuaqarpoq suli ulloq manna tikillugu allattaasitaartinneqarsimangitsunik (Cahill&Rice, 2014:73). Oqaatsit kinaassutsimut ilaalluinnarmata inuiaat (etniskimik) pisinnaatitaaffiinut ilaapput oqaatsiminnik allattaaseqaleriartortitsinissaminnut inerisaaqataasinnaanerat. Tassuunakkut takussutissaqalissamat kulturiminnik piujuaannartikkusutaminnik kinguaariinnut ingerlatitseqqinnerat, anersaakkut ineriartoqatigiinnerat, aammalu ataatsimoorussamik kulturimikkut pisuunnguallaatigisaminnik peqalernerat (Cahill&Rice, 2014:74). Allattaasiliormi allattaasissap ilusissaanik ilusilersueqatigiinnermi pingaaruteqarluinnartut ilagaat naqinnernik ilisarnaatitullu atorneqartartunik (symbolinik) aalajangersaalluarnissaq, tassuunakkut oqaatsit atorneqartut tulluarnepaamik allattaaseqalernissaat anguniarneqartarmat. Taakkuinnaanngillalli. Nipisiuineq, oqaaseqatigiilerineq, oqaatsillu pissusiinik ilisimasaqarluarnissaq pingaaruteqarluinnartarpoq, periutsillu atorneqartartut assigiinngitsorpassuupput (Cahill&Rice, 2014:74ff).

Kalaallimmita allattaaseqaleriartorsimanerat qanoq oqaluttuassartaqarpa? Ullutsinnimmita allattaaseqarnerup tungaatigut qanoq inissisimasoqarpa?

Kalaallit Nunaat isorartoorujussuuvoq, oqaatsillu allanngoriartorsimaneri pissutaallutik sumiorpaluutsit imak assigiinngitsigipput, allaat ilaanni kalaaleqatigiit iluminni sumiorpaluutsitik namminneq atorlugit oqaloqatigiinniarunik tamakkiisumik paaseqatigiinngitsoortoqarsinnaasarluni. Innuttaasummita taamatut inissisimanertik qanoq misigiffigisarpaat?

Suliassiissutip ilisaritinnera:

Uani inaarutaasumik Bachelorimut naammassissutissannik allaaserinninnissanni qulaani apeqqutit taakkartukkakka akissutissarsiniassavakka. Tassunga tunngaviusut ilagivaat kalaallit oqaluttuarisaanerannut tunngasunik soqutigisaqartuaannarsimanagera, taamaalillunga allattaaseqaleriartorsimanagerup oqaluttuassartaanik aammalu ullutsinni soq taamak inissisimasoqarneranik itinerusumik paasisaqarusulersimagama. Pingaarnertut misissuiffigisassakka pingasuupput, tassa oqaluttuarisaanermut tunngassuteqartut atuakkat saqqummersinneqarsimasut atorlugit misissuissagama aammalu avinngarusimanagerusuni najugallit sumiorpaluutsitik atorlugit pisortatigoortunik allattaaseqartinneqannginnertik qanoq misigiffigisarneraat paasinialugu apersuissagama. Pingajuattut misissuineq Oqaasileriffimmut apersuiartornerusaaq, tassani allattaaseqarnerup tungaatigut siunissamut pilersaarutit itinerusumik paasisaqarfigerusukkakkit.

Suliassiissutip killilerneru

Allaaserinninnermi matumani pingaartippara atuakkat saqqummersinneqarsimasut atorlugit allattaaseqaleriartorsimanagermut tunngassuteqartunik misissuinissara aammalu avinngarusimanagerusuni najugallit allattaaseqarnerup tungaatigut qanoq misigisarnerannut tunngasunik misissuiffiginissaat. Tassani pingaartippara misissuiffigisassama namminneerlutik meeraanerminninngaanniit avinngarusimanagerusumi inooriaaseq misigisaqarfigisimassagaat, sumiorpaluutsitik atorlugit peroriartornerminni meeqqat atuarfianni misigisatik tunngavigalugit ilaatigut apeqqutinik akissuteqartussaammata. Taamaammat misissuinerit immikkoortuisa aappaat avanersuarminnarnut tunumiinnarnullu tunngassuteqartunik misissuineruvoq, taakkua sumiorpaluutaat immikkuullarissuummata misissuiffigerusussimagakkit.

Misissuinermi periuseq (Metode):

Allattaatsinut tunngasunik misissuinissanni paasissutissat oqaluttuarisaanermut tunngassutillit atuakkani saqqummersinneqarsimasuninngaanneernissaat pingaartippara, tassuunakkut ilumuussuseq tunngavissaqarluartoq atorlugu qangarsuaq pisimasunut tunngasunik allannissara qulakkeersinnaajumallugu. Tassani atuakkat assigiinngitsut paasissutissanik aallerfigeqattaakkakka *empiritut* atussavakka, taakuummata ullutsinni inissisimaffitsinnut piartornitsinni susoqarsimaneramik oqaluttuartsusussat. Misissueriaaseq taanna aamma taaneqartarpoq *Literature review* (Bryman, 2016:6). Oqaatsit allanngoriartorsimanerannut tunngasuni allaaserinnileruma oqaatsit qangaanerusoq qanoq allanneqartarnerat allariarlugu, allannguutaasimasumut ingerlaqqinnermi tikkuut symboliusoq una: (→) ilisarnaatitut annikitsumik atussavara, tassani oqaatsit marluk takutinniakkama akunneranni nassuiaatinik tallisaasunik peqartikkusunnginnera pissutigalugu, tikkuutip takussusiinnassammagit siornatigut allanneqartarsimaneraniit oqaatsip tullianut qanoq allanngortoqarsimangersoq takussusertassammagu. Ilisarnaatinik (symbolinik) takutitsiniaraangama ungaluuserlugit allattassavakka, tassuunakkut paatsoornannginnerusumik ersersikkusullugu suna ilisarnaat pineqarnerasoq.

Immikkoortup aappaani misissuinissanni soqutiginaritissimavakka inuit avinngarusimanerusuni najugallit namminneq misigisimasaannut tunngassutillit misissuiffiginissaat, taamaattumik apeqqusiannut akissutigineqarsimasut tassani *empiritut* atussallugit.

Kalaallit Nunaanni allattaaseqarnermut tunngasumik misissuinissanni pingaartippara avinngarusimanerusortatsinniittut avanersuarmit tunumiullu namminneq misigisimasaat aallaavigalugit misissuinissara. Taakuummatami oqaatsit allanngoriartorsimaneranni sumiorpaluutsimikkut inissisimanertik tunngavigalugu sumiorpaluutsinik allanik ilinniaqqeqqaarlutik ilinniarnikkut ingerlaqqissinnaasartut. Tamatta Kalaallit Nunaanni inunngorluta peroriartorsimasugut kalaaliuvugut, ataatsimoorussamillu allattaaseqarluta. Taamaattoq oqaatsit allanngoriartorsimaneri peqqutaallutik sumi najugaqarneq aallaavigalugu atugassarititaasut assigiinngitsunik inissisimapput. Allattaaserput kitaamiusoortoq tamatsinnut naapiffiunera iluartutut oqaatigineqarsinnaagaluartoq nammineerlunga soqutiginaritissimavara avinngarusimanerusumiittut taamatut inissisimasoqarnera namminneerlutik qanoq misigiffigisarneraat paasiniassallugu. Avinngarusimanerusortatsinniittut nammineq

Rina Møller Lorentzen

Sprog, Litteratur og Medier

Upernaaq 2020

tikinngisaannarsimavakka, taamaattumillu soqutigintartissimallugu oqaatsitigut inissisimanerannut tunngasumik misissuiffigilaarnissaat.

Misissueriaaseq paasissutissanik katersinermit atornerqartartoq *Qualitative researchimik* taaneqartartoq atorlugu misissuinerit ingerlatissavakka, misissueriaaseq taanna oqaatsinut tunngassuteqartuni misissuinermit atornerqartarpoq. Innuttaasut namminneq qanoq misigisaqarsimanerat aallaavigalugu misissuinerit ingerlakkusussimagakkit apeqqusioriarlunga akineqarsinnaasunngorlugit siammartersimavakka (Bryman, 2016:31ff). *Qualitative researchimi* inuit qanimut suleqatigalugit misissuineq ingerlanneqartarpoq, taamaattumillu aamma inuit kinaassusaannut paasissutissat tunngassutillit paarilluarneqartussaasarput (*Ethics and politics in social research*). (Bryman, 2016:121ff).

Apeqqusiarisimasakka nittartakkakut quppernermit monkey survey.com¹-imut ikkussuteqqaarsimavakka, inuillu attaveqatigiittarfiannut Facebook.com-imut siammartersimallugit. Apeqqusiarisimasakka apeqqutit arfiniliupput aammalu apeqqutaapput ammasut (*open-ended questions*) tassa aappimik naamimilluunniit akiinnagassaangitsut, nammineq misigisimasat aallaavigalugit isummorsorluni akisassat (Bryman, 2016:222). Tunumiut Avanersuarmiullu misissuiffigisassarigakkit illoqarfiisa nunaqarfiisalu ataatsimut allagarsiiviannut siammartersimavakka, akissutinik pissarsilluarumallunga. Tassaasunut: *Allagarsiivik Qaanaami, Tasiilami paasissutissiineq – Tasiilaq info, Ittoqortoormiini addangarsiivi / Opslagstavlen I Ittoqortoormii aammalu Ammassalik/Angmagssalik/Tasiilaq*. Aammattaaq mailikkut atuarfeqarfinnut assigiinngitsunut nassiussuussimavakka, kissaatigigakku amerlanerusunik akissutisissinnaanissara. Inuit akissuteqarsimasut kikkuuneri suminngaanneernerilu takuneqarsinnaanngillat, taamaattumik paasissutissat kinaassutsimut tunngassutillit inuisa ernumassutigisariaqarnagit. Paasissutissat bilag 1-imi takukkit. Apeqqusiat inuit attaveqatigiittarfiatigut Facebookikkut siammartersimasama inunnit assigiinngitsunit namminneq quppernerminnut siammartereqqissimanerat taaneqartarpoq: *Snowball sampling* (Bryman, 2016:415f). Taamaalilluni inuppassuarnit takuneqarsinnaanngorluni siammarterneqaqattaarsimalluni. Apeqqusiat qaammat ataaseq atatinneqarput, tassa piffissami 13.Maj.2020-miit 13.Juni.2020 ilanngullugu.

¹ <https://da.surveymonkey.com/> (12.01.2020)

Rina Møller Lorentzen

Sprog, Litteratur og Medier

Upernaaq 2020

Akissutit pissarsiarisakka akissuteqartut namminneerlutik kiffaanngissuseqarlutik misigisimasatik aallaavigalugit akissutigivaat, taamaamat misissuiniinni paaserusutannut tunngatillugu piviusunik tunngaveqarlutik.

Misissuineq naggaserlugu siunissamut pilersaarutit paasisaqarfigilluarusullugit Oqaasileriffimmut apersuiartorusussimavunga, siunissami avinngarusimanerusortatsinnut tunngasunik arlaatigut suliniuteqartoqarnersoq paaserusullugu, aammalu allattaaseqarneq siunissamut ungasinnerusumut eqqarsaraanni arlaatigut allanguutissanik takorluugaqartoqarnersoq paasisaqarfigerusullugu. Tassa paaserusussimagakku sulii pilersaarutinut ilaanersoq avinngarusimanerusortatsinniittut allattaaseqalertinneqarnissaat, imaluunniit kalaallit ataatsimut naapiffiattut allattaaseq ataasiinnaajuaannassanersoq paaserusussimagakku. Taannalu aamma *Qualitative researchimik* tunngaveqarpoq, oqaatsit tunngavigalugit misissuineq ingerlanneqarmat aammalu *Inductive approachiulluni* (Bryman, 2016:21ff).

Paasissutissanik suliareqqiinerup ingerlasimanera:

Apeqqusiannut akissutisarisimasakka tulleriiaaqqissaarlugit atuarpakka, bilaginullu ikkussuunnerini aaliangersimavunga apeqqummut akissutigineqarsimasut tamaasa tulleriinnilerlugit allattarniarlugit. Tassa imaappoq apeqqummut 1-imut akissutaasimasut tamaasa normulerlugit tulleriiaaqqissaarlugit allattarniarlugit, tassani ersarissumik allamut nooqattaarani akissutaasimasut tulleriiaarlugit atuarneqarsinnaaqqullugit. Akissutit pissarsiarisimasakka katillugit 20-iupput, taakkunanga 18-it Monkey survey-kkut pissarsiarisimavakka, tassanilu takusinnaavara inuit attaveqatigiittarfiatigut Facebookkikkut iserfigineqarnermikkut akineqarsimasut. Tassuunalu aamma takusinnaavara mailikkut nassiussuussimasanni akissutisisimananga. Saniatigulli inuit marluk nittartakkatigut attavilunneq peqqutaalluni apeqqusiannut isersinnaasimangitsut nammineq Facebookimi messengerikkut saaffigisimavakka, tassa inuttaannut toqqaannaq apeqqutinik nassiussisimavunga, taamaalillunga akissutinik marlunnik saniatigut pissarsisimallunga. Taakkua tamarmik immikkut oqaaseqaateqalaarnikuupput, kikkuuneri nalunngilakka, ilanngutissanngilakkali kinaassusaannut tunngassuteqartut. Taamaallaat suminngaanneereri allassimavakka, aappaa avanersuaruiuvoq aappaalu tunumiulluni.

Misissuinermi kingullermi Oqaasileriffimmut apersuiartorsimanera aamma kinaassutsimut tunngassuteqartunik ilanngussiffiussanngilaq, taamaattoq oqaloqatigiissimaneq transkribereqqalluni bilaginit ilanngunneqassaaq. Oqaloqatigiissimaneq maliinnarlugu oqaatigineqartut tamaasa

Rina Møller Lorentzen

Sprog, Litteratur og Medier

Upernaaq 2020

allattassavakka, apersuilluni misissuisimagaanni transkriberiiinermi periuseq taamak ittoq atorneqartarmat. Misissuinerlu taamak ittoq aamma *Qualitative researchiuvoq, Inductive approachiulluni* (Bryman, 2016:21ff).

Matumani inaarutaasumik allaaserinninninni kalaallisut allannissara siunniussimavara, tassani tunngavigivara kalaallit innuttaasut misissuiffigigakkit, kalaallisut nammineq oqaatsikka atorlugit allakkusussimagama. Taamaakkaluartoq teorini termit assigisaallu atuakkani tuluttut saqqummersinneqarsimasuninngaanneersut allaqqaneri malillugit allattassavakka, kalaallisulli nassuiaasersorneri allattassallugit. Tassani tunngaviuvoq allassimasut tamaasa kalaallisut nutseraluarukkit atukkama ilaat paatsoornartunngortittoorsinnaaneri pinaveersaartikkusukkakkit, aammali kalaallisut nutsersimasakka assersuutitut “*inuiiat*” allakkakku saniatigut qallunaatut (etniskimik) allappara, paasiuminarsarniarlugu sunarpiaq sammisami pineqarnersoq. Taamaammat allaaserinninninni kalaallisut allakkaluarlunga ilaanni tuluttut qallunaatullu termit nassuiaatillu ilanngutillattaasassallugit.

Suminngaanniit paasissutissanik aallersimanikka nalunaaqutserniaraangakkit periutsit assigiinngitsut marluk atorlugit allattassavakka. Siulleq tassaavoq paasissutissat atuakkaninngaanniit pissarsiarisimasakka atuakkiortup/atuakkiortut kinguliaat allariarlugit atuakkap ukioq saqqummerfia aammalu quppernermi sumi allassimanersut ungaluuserlugit nalunaaqutsertassagakkit. Aappaattut nittartakkatigut paasissutissat pissarsiarisimasakka kisitsiseqqanik nalunaaqutsertassavakka, taakkualu quppernerup naqqani takuneqarsinnaasassapput, nittartakkatigut quppernerup allassimasortaa toorneqariaannangorlugu ikkuteriarlugu, ullormi sumi aallerfigineqarsimanera takuneqarsinnaannangorlugu allaqqasarumaarluni.

Teorinik ilisarititsineq:

Oqaatsit allanngoriartortarnerinut tunngasut Jones & Singh (2005) atuakkiaanni *Exploring Language Changemeersut* aallarniutigissavakka. Mari C. Jones (1967-)² franskit oqaasiinut oqaatsillu allanngoriartortarnerannut tunngassutilinnut professoriuvoq, Ishtla Singhilu³ tuluit oqaasiinut oqaasilerinermullu tunngasunik immikkut ilisimasaliulluni.

Siulleq tassaavoq *Internally motivated change* (Jones&Singh, 2005:1ff). Tassa namminneq oqaatsiminnik oqaaseqartuusut iluminni oqaatsiminnik allanngoriartortitsisarnerat.

Assersuutaasinnaapput ukiut ingerlaneranni oqqarliortarnerit assigisaalluunniit oqariartaasiliortarnerit oqaatsinut “nipputsiinnarneqarsinnaasarneri”, taamaalillutik oqaatsinut allanngoriartortitseqataalersarneri.

Aappaa tassaavoq *Externally motivated change* (Jones&Singh, 2005:29ff). Tassani pineqarpoq oqaatsit avataaninngaanniit oqaatsinit allanit sunnertittarneranni oqaatsit

allanngoriartulertarnerannut tunngasoq. Assersuutigisinnaavara kalaallit qallunaaninngaanniit tikinneqartalernermik kingorna oqaatsitsigut sunnertikkiartorsimanagerat, assersuutitut qallunaat oqartarmata: “*Jeg tager bus kl....*”, kalaallit ullutsinni amerlasuut oqartalernikuupput:

“*Nalunaaqutaq imaalippat bussit tigussavakka*”. Uffalu bussit tigonagit ilaaffigineqartartut. Tassa avataaninngaanniit oqaatsinit allanit sunnersimaneqarnerup kingunerisaanik oqaatsinik allanngoriartortitsisarneq.

Teorit atugassama aappaat oqaasilerinermeri attaveqariaatsinullu tunngasunik professorip Jean Aitchisonip (1938-)⁴ teoriliai atuakkami *Teach yourself Linguisticsimeersut* atussavakka.

Dialect tassaavoq nunagisap/illoqarfigisap inissisimaffia aallaavigalugu sumiorpaluuteqarnermut tunngasoq. Tassungalu assingungajattoq immikkoortinniarnarneranni paatsuungatitsisinnaasartooq

tassaalluni *Accent* (Aitchison, 1992:104). Accent tassaavoq inuup oqalunnermini nipimik atueriaasia. Paasiuminarsarlugit Kalaallit Nunaanni sumiiffinnik assersuuteqalaassaanga:

Assersuutigisinnaavakka Disko Bugtimi illoqarfiit, tassaasut: Aasiaat, Qeqertarsuaq, Qasigiannugit Ilulissallu. Taakkua sumiorpaluutsimikkut *Dialectimikkut* assigiipput, tassa morfologiskimik

² <https://www.mml.cam.ac.uk/mcj11> & https://prabook.com/web/mari_catrin.jones/3706084 (23.05.2020)

³ https://books.google.gl/books/about/Exploring_Language_Change.html?id=TbV7rglgk1YC&redir_esc=y (23.05.2020)

⁴ <https://alchetron.com/Jean-Aitchison> (23.05.2020)

Rina Møller Lorentzen

Sprog, Litteratur og Medier

Upernaaq 2020

syntaktiskimillu oqaaseqatigiilioriaatsimikkut assigiikkamik. Kisianni oqalukkaangamik nipimik atueriaatsiminnik *Accentiminnik* tamarmik assigiinnatik.

Angajoqqaat ilaanni nuannarivallaartanngisaannik meeqqat atuarfimmi oqaatsinik sumiorpaluutsinillu allanik ilikkagaqarsinnaasarput. Aammami sumiluunniit takornartaavoq inuit qummut isigisatik kammalaatitilluunniit assigerusuttaraat, taamaalilluni aamma oqariartaatsit sumiorpaluutsillu “issuarneqarlutik” pigiliunneqarsinnaasarlutik, oqaatsinik allanngoriartortitseqataasinnaasunik. *From above change* (Aitchison, 1992:137f).

Oqaatsinik, oqaluttuarisaanermut, sociolingvistikkimullu tunngasunik ilisimasallip Suzanne Romainip (1951-)⁵ atuakkiaaneersumik teorimik ataatsimik ilanngussinikuuvunga.

Bilingualism tassaavoq marluinnik arlariinnilluunniit oqaatsinik atuisinnaanermut tunngasoq. Uani assersuutigineqarput nunap inuui nunasiaataanermi oqaatsiminnik nunasiaateqartullu oqaasiinik atuisinnaasariaqartarnerat. *‘Native-like control of two languages’ as the criterion for bilingualism* (Romaine, 1998:11ff). Soorlu uagut kalaallit nunasiaataasimanerup kingorna suli namminersulivissimanninnatta oqaatsinik arlariinnik atuisinnaasariaqartutut inissisimasugut. Pissutigalugu ilinniarfeqarfinni ingammik qaffasinnerusuni ilinniarfinni atuakkat ilinniusiat amerlanerpaat qallunaatuujullutillu tuluttuujummata. Tassa arlariinnik oqaatsinik atuisinnaasariaqarpugut ilinniagaqarlualuta naammassissagutta.

Teorit allattaatsimut tunngassuteqartut atuakkamit *Developing Orthographies for Unwritten Languagesiminngaanneersut* atussavakka. Oqaasilerinermi Professorit, allattaasiliornermullu tunngasunik Ph.D-liorsimasut marluk, tassa Michael Cahillip (19-) aammalu Keren Ricep (1949-)⁶ atuakkiaaraat.⁷ Nunat pisortatigoortumik allattaasiliunneqarnialeraangata sumiorpaluut pingaarnertut isigineqartoq, immaqalu nunami atugaanerpaasoq pisortatigoortumik allattaatsimi atorineqassasoq aalajangiunneqarsinnaasarpoq. Tassa sumiorpaluuterpassuit akornanni sumiorpaluut

⁵ [https://www.carnevalemanfredonia.it/reference/words-language-and-grammar/104350-bilingualism-\(language-in-society-no13\)-suzanne-romaine-download-epub.html](https://www.carnevalemanfredonia.it/reference/words-language-and-grammar/104350-bilingualism-(language-in-society-no13)-suzanne-romaine-download-epub.html) (23.05.2020)

⁶ <https://prabook.com/web/keren.rice/2132264> (05.06.2020)

⁷ <https://www.sil.org/resources/publications/entry/56046> (05.06.2020)

ataaseq naapiffittut atuuttussanngortinneqarluni, sumiorpaluutsillu allat maleruuttussanngortinneqarlutik, nunami pisortatigoortumik ataasiinnarmik allattaaseqarnissaq aalajangiunneqarsimatillugu. Taannalu taasarpaat ***unilectal approach*** (Cahill&Rice, 2014:12f). Taassumap illuatungerivaa nunami amerlanerusunik assigiinngitsunik allattaaseqarterneq, sumiorpaluutsit assigiinngitsut atorlugit. Taannalu taaneqartarpoq ***multilectal approach*** (Cahill&Rice, 2014:12f).

Approve new orthographies tassaavoq allattaatsip nutaap akuerisaalluni atuutsilerneqartarneranut tunngasoq (Cahill&Rice, 2014:11).

Allattaaserpassuaqarpoq naqinnerit assigiinngitsunik ilisarnaaserlugit nipinik allanik malitseqarneri naqissuserlugit nalunaaqutsiiffiusartunik. Allattaaserlu taamaattoq ***Tone orthographymik*** taaneqartarpoq (Cahill&Rice, 2014:54). Allattaatsit taamaattut ilisarnaataasa ilagivaat accent tegninik atuisarneq, taannalu kalaallit allattaasitoqaanni atorneqarsimavoq.

Ersiutit aappersarissamut tullerisaminnut “sivitsuummik” ersersitsisut atorneqartarsimasut makkuupput: á, é, í, ú, taakkualu taaneqartarput ***acute accent*** (Cahill&Rice, 2014:54ff).

Aappaattut atorneqartartunut ilaasimapput ersiutit sivitsorneqartarnerannut naqissusiisut, tassaasut: â, ê, î, û, taakkualu taaneqartarput ***circumflex*** (ibid.). Kingullerlu ersiummut aappersarissamullu tullermut ataatsikkut sivitsuusiinermut naqissutitut atorneqartartoq ilisarnaat tassaasoq: (~), assersuutitut a-p qulaanut inissillugu: (ã), taannalu taaneqartarpoq ***tilde*** (Cahill&Rice, 2014:55).

Maximum representation of speech tassaavoq allattaaseq ukiorpassuarni atuutsinneqarsimasoq oqaatsit allanngoriartorsimanagerisa kingunerisaannik innuttaasut naliminni oqaasiinut tulluukkunnaarsimasoq. Tassa imaappoq: innuttaasut ulluinnarni oqaatsiminnik atuisut nipisiuinerup tungaatigut allatut oqaloriaaseqalereersimasut, siulimik nipisiueriaasiat malillugu allattaaseqartut. Taamaattumik ilaatigut allanniarnermikkut nalorsaateqartalersimasut, oqaloriaaseq allattaaserlu imminnut ataqatigiikkunnaarsimammata (Cahill&Rice, 2014:145).

Planning for adequate diffusion and testing tassaavoq allattaatsip atuutsilerneqannginnerani pilersaarutininik sulissutiginnilluarnermi piffissaq atorneqartartoq, tassani assigiinngitsunik nalilersueqattaarnernik ingerlatsisoqartarpoq, aammalu allattaasissanut siunnersuutigineqartut innuttaasunut misiliutigineqattaartarlutik (Cahill&Rice, 2014:112f).

Rina Møller Lorentzen

Sprog, Litteratur og Medier

Upernaaq 2020

Oqaatsit allanngoriartorneri ilutigalugit oqaatsit allattaaserlu pigineqartoq imminnut suleqatigiikkunnaariartorsinnaasarpur. Taassumallu kingunerisinnaasarpaa allattaatsip nutartertariaqalertarnera, oqaatsinullu tulluurtumik aaqqissuussaasumillu piffissamut tassunga tulluurtumik allattaatsimik nutarterisoqartariaqalertarnera *Orthography change* (Cahill&Rice, 2014:186f).

Oqaluttuarisaaneq:

Ullutsinni Kalaallit Nunaanni oqaatsitigut allattaaseqarnerullu tungaatigut inissisimanerput paasisinnaalluassagaanni pingaaruteqarpoq oqaluttuarisaanerup qanoq ingerlasimaneranik ilisimasaqarnissaq. Taamaattumik allattaatsimut tunngasumik sammisaqarnissara siunniukkakku takorluugarisimavara qangarsuaq pisimasuniit ulloq manna tikillugu susoqarsimaneranut tunngasunik misissueqqaarnissara. Taakuummata tamakkiisumik ersarinnerulersitsisussat takutitsisussallu sooq ullutsinni taamatut inissisimasoqarneranik.

Oqaatigineqartarpoq kalaallit oqaasii Eskimo-Aleutininngaanneersuusut, taakkuuppullu nunani avannarlerni issittumi naggueqativullu oqaatsitta pinngorfianninngaanneersut (Dorais, 2010:9).

Oqaatsit sannaat oqaaseqatigiilioriaaserlu *Polysyntheticinik* taaneqartarput (ibid).

Tassa oqaatsit (*lexemet*) oqaaseqatigiillu pilersinneqartarmata nagguiit uiguusersornerisigut (*affixes*) aammalu naanilersuisarnikkut (*endings*). Oqaatsit killeqanngiusattumik uiguusersorneqarsinnaasarpur talligaluttuinnartinneqarlutik, taamaalilluni oqaaseq ataaseq isumarpassuarnik assigiinngitsunik imaqarsinnaasarluni. Taamaammallu computerikkut/elektroniskimik nutserusiortarnerni nunat issittut inuisa oqaasiisa ilanngunniarneqartarneri ajornartorsiutigineqartarput, uiguuterpassuit ikkussuunneqartartut assigiinngitsunik atuuffeqarlutillu isumaqarsinnaasarmata (Dorais 2010:9f).

Ilimagineqarpoq ukiut 4000-it matuma siornali Eskimot Aleutillu avissaareersimanissaat, issittumilu inuit (Eskimot) piniagassat malillugit inuusaaseqarnertik pillugu nunanut/piffinut assigiinngitsunut siammarteriartuaarsimanerat taamanerninngaanniit pilersimasoq assigiinngitsutigut takussutissaqartiterluni (Dorais, 2010:95). Kalaallit siuaasavut Canadap nunavittaaniit Kalaallit Nunaannut nunasisimassangatinneqarput 1000-1200-kkut nalaani, piffissami

(Kristusip inunngornerata kingornani). Taakkua nunasisut siulliit Kalaallit Nunaata sineriaanut siammariartorsimapput, immikkoortunut marlunnut avillutik. Tassa ilaat Qaanaap sineriaaniit Kalaallit Nunaata kitaani kujavarterujoorsimallutik, aappaallu Kalaallit Nunaata kangianut Tunumut ingerlasimallutik. Aammali Tunumi nunasereersimagaluit ilaat Kalaallit Nunaata avannaarsuatigoorlutik kitaanut uteqqissimapput, Upernaviullu eqqaani nunasisimallutik (Dorais, 2010:46ff).

Ilimagineqarportaaq Europameersut soorlu qallunaatsiaat (nordboer) ukiorpaalunni Kalaallit Nunaanni najugaqarsimasut, taakkuali 1400-kkut nalaanni peerutereersimasorineqarput (ibid). Kingusissukkut aatsaat Polareskimot Canadaminngaanniit Kalaallit Nunaannut nunasiartorsimassangatinneqarput, ilimagineqarlunilu 1700-kkut aatsaat aallartisimalerneranni Thulemut pisimassasut. Tassunga pissutaavoq Avannersuarmit sumiorpaluutaat naggueqatitta Canadap kitaaneersut sumiorpaluutaat assigeqqissaangajammatikkit, kalaallit kitaamiut sumiorpaluutaannut sanilliullugit (Fortescue, 1991:7f). Taakkua eqqaassanngikkaanni kalaallit qallunaanit ajoqersuiartortunit 1721-mi tikinneqarnissartik tikillugu allanit avataaneersunit tikinneqaqqippallaarsimangillat (Dorais, 2010:46).

Kalaallit sumiorpaluutaat immikkoortunut pingasunut avinneqarsimapput, tassa: **Thule** (avannersuarmit), **West Greenlandic** (kitaamiusut) aammalu **East Greenlandic** (tunumiusut) (Dorais, 2010:47). Taamaakkaluartoq oqaatigerusuppara sumiorpaluutsini immikkuullarissutsit oqaatsillu pissusaasa assigiinngitsuuneri malillugit taamannak pingasunut immikkoorinneqarsimaneri erseqqissarusukkakkit. Tassami Kalaallit Nunaat isorartoorujussuummat illoqarfiit nunaqarfiillu imminnut avinngarusimasumik inissisimarrammata, sumiiffinni tamani sumiorpaluutsit assigiinngimmata. Immikkoorutit sumiorpaluutsillu assigiinngissusaat immikkoortunut pingasunut avinneqaannarsimammata.

Oqaatsit allangoriartortarnerat:

Nunarsuaq inoqarallartillugu oqaatsit piujuassapput, taamaattoq oqaatsit tamarmik piffissap ingerlanerani allangoriartortuaannarsimapput (Fromkin, 2007:28f).

Oqaatsilli Polysyntheticiusut killeqanngiusattumik talligaluttuinnartinneqarsinnaasartut taakkuukkajuttarsimapput ukiorpassuit ingerlaneranni oqaatsinut allanut sanilliullugit allangoriartornerusarsimasut.⁸ Tassani eqqaaneqarsinnaapput ersiutit aappersarissallu assimilerertarneri, aappersarissat oqaatsit iluanni atorneqartartut ilaasa “tammartarneri” aammalu morfologiskimik oqaatsit ilaasa allangoriartortarnerat, soorlu (geminertarnerat).

Kalaallit oqaasiisa allangoriartorsimaneri isigissagutsigit ersarippoq kalaallit iluminni namminneq oqaatsiminnik allangortitsiartortarsimanerat. Tassani takussutissaammat nunami isorartooruarmi illoqarfinni nunaqarfinnilu najugaqartut tamarmik assigiinngitsunik sumiorpaluuteqarnerisigut.

Internally motivated change (Jones&Singh, 2005:1ff).

Taamaattorli aamma isiginiarneqanngitsoorsinnaanngitsunut ilaavoq nunasiaataasimanerup kingunerisaanik kalaallisut oqaatsit avataaneersunit sunnertikkiartorsimanerat, ingammik qallunaat oqaasiininngaanniit. Ulluinnarnimi oqaatsitsinnut sunniuteqarnikooqaat, oqaatsillu arlalissuit oqaasersiat kalaallit oqaasiinut ikkutivissimapput. Oqaasersiat allanneqartarnermikkut immikkoortunut pingasunut immikkoortinneqarsimapput. Siulliit tassaapput oqaasersiat qanganisaanerpaat, kalaallisuk allanneqartarsimasut. Soorlu: “*blæk*” *pilikki*, “*knægt*” *kinitsi*. Aappaattut oqaasersiat nutaajunerit, allamiut oqaasiininngaanneersut allassimaneri allangortinnagit allanneqartalersimasut, taamaallaat ilaatigut oqaaseq aappersarissamik naaneqarsimappat i-mik naanilerneqartartut. Soorlu: *Video* (ersiummik naaneqarami nikisinneqanngitsoq), *biblioteki* (aappersarissamik naaneqarmat i-mik naanilerneqarnikoq). Kingulleq tassaavoq eqqaaneqareersunut akunnermiliuttut taaneqarsinnaasoq, oqaasersiat annerusumik minnerusumilluunniit kalaallit oqaasiinut naleqqussarneqarsimasut, soorlu: *petruuliu* aammalu *motoori*. (Berthelsen, 1997:20ff). Oqaatsit taamannak oqaatsinit avataaninngaanneersunit sunnertittarnerat Externally motivated changemik taaneqartarpoq, oqaatsillu allangoriartornerannut sunniuteqarujussuarsinnaasarlutik.

Externally motivated change (Jones&Singh, 2005:29ff).

2010-mi UNESCO-p oqaatsit nungutitaanissamut ulorianartorsiortinneqartut allattorsimaffiannut

⁸ [http://denstoredanske.dk/Sprog, religion og filosofi/Sprog/Sproghistorie og -typologi/polysyntetiske sprog](http://denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Sprog/Sproghistorie_og_-typologi/polysyntetiske_sprog) (13.05.2020)

Rina Møller Lorentzen

Sprog, Litteratur og Medier

Upernaaq 2020

kalaallit oqaasii ilanngunneqarsimapput. Kitaamiut oqaasii ulorianartorsiortinneqartutut nalilersimavaat, taavalu tunumiut avanersuarimiullu oqaasii ulorianartorsiortluinnartutut allanneqarsimallutik (Kommuneqarfik Sermersooq, 2010:15f).

Allattaaseqalerneq:

Ajoqersuiartortut 1721-mi tikinnermik kingorna kissaatigiuaannarsimavaat kalaallit namminneq oqaatsitik atorlugit Biibili atuarsinnaalissagaat. Taamaattumik tikittut siulliit Kalaallit Nunaanniinnerminni pingaarnertut anguniagaasa ilagisimavaat allattaatsimik pilersitsinissartik. Taamani kitaani sumiorpaluutit kalaallit inuisa 90%-iisa sumiorpaluutsimittut atormatikkit pissusissamisoorsorineqarsimavoq ataatsimoorussamik allattaaseqalissappata sumiorpaluut taanna atorineqassasoq (Petersen, 1980:2).

Kalaallit oqaasiinut tunngasut ordbogit saqqummersimasut siulliit, atuakkiortut namminneq nipisiueriaasertik malillugu allassimasaat makkuupput:

“Det gamle Grønlands nye Perustration” Hans Egedemit 1726-mi allanneqarsimasoq, kingornalu ernerata Poul Egedep saqqummersissimavai: *“Dictionarium Grønlandicum Danico-Latinum”* 1750-imi aammalu *Grammatica Grønlandica Danico-Latina* 1760-imi.

Kingornatigut Otto Fabriciusip atuakkiarisimavai: *“Forsøg til en forbedret Grønlandsk Grammatica”* (1791) aammalu ordbogeq *“Den Grønlandske Ordbog, forbedret og forøget”* 1804-mi saqqummersimasoq.

Samuel Kleinschmidtip saqqummerseqqaarsimavaa atuagaq ateqartoq: *“Grammatik der grönländischen Sprache mit theilweisem Einschluss des Labradordialect”* (1851) aammalu *“Den grønlandske ordbog”* 1871-imi saqqummertoq. Ordbogerlu 1871-imi saqqummersissimasaa malillugu kalaallit siullerpaamik pisortatigoortumik allattaasitaartinneqarput. (Petersen, 1975:64f). Nutaamillu allattaasitaartinneqarneq akuersissutigineqarluni atuutsinneqaleraangat taaneqartarpoq: ***approve new orthographies*** (Cahill&Rice, 2014:11).

Kalaallit assigiinngitsorpassuarnik sumiorpaluuteqaraluartut sumiorpaluut atugaanerpaasoq aallaavigalugu pisortatigoortumik ataatsimoorussamik allattaasitaartinneqarsimapput, taannalu taaneqartarpoq: ***unilectal approach*** (Cahill&Rice, 2014:12f).

Samuel Kleinschmidtip allattaasiliorami Poul Egedep aammalu Otto Fabriciusip ordbogiliarisimasai

aallaavigisimavai, nutarterlugilli allaatsimik pilersitsisimalluni. Allattaasinngortitamigut takutikkusussimavai oqaatsit nagguii ataqatigiissut, qanorlu pilersimaneri. Pileqqaataanilli ajornartorsiutaasimavoq allannerit (a b c il.il latinske alfabetinik taaneqartartut) Europamiut allattaasiinut tamanut tunngasut kalaallit oqaasiinut naammangimmata. Tamatumunngali Kleinschmidt pisuunngilaq, taamaattorli ordbogini siuliini k aammalu κ (ullutsinni k, q-lu) immikkoortinneqarsimanngitsut immikkuulersissimavai, siuliini k-innarmik allanneqartarsimagaluartut. Kalaallimmi tamarmik tusaasinnaavaat nipit taakkua pineqartut marluk nipitigut immikkooruteqarluinnartuusut (Atuagagdliutit Nr4, 1930:1).

Allattaaserlu taanna suliarisimasaa *Tone orthographyuvoq* (Cahill&Rice, 2014:54). Tassa naqinnerit nipinik/naqinnernik allanik malitseqarneri nalunaaqutserlugit allanneqartarsimammata, taakkualu *accentsinik* taaneqartarput (Cahill&Rice, 2014:54f).

Robert Petersenip oqaatigisimavaa kalaallisut oqaatsit pillugit atuakkiarineqarsimasut takutikkaat naliminni oqaatsit qanoq nipeqarsimaneri takussutissaqartinneqalersimasut, aammalu ukiut ingerlanerini oqaatsit allanngoriartorsimanerinit tunngasunik takussutissanik ersersitsisimasut. Kisianni aamma erseqqissaatigivaa soorunami peqqutaataasimasinnaasut ilagigaat avataaniit tikittut kalaallisut oqaaseqavinngitsut suliarimmatikkitt nipisiuinerit ilaat ”qallunarnittumik” suliaasimasinnaaneri (Petersen, 1975:59).

1900-kkulli ingerlasimatsiartut malunnarsiartulersimavoq kalaallit oqaasiisa allanngoriartulersimaneri, tassa oqaatsit ulluinnarni atorineqartut Samuel Kleinschmidtillu allattaasiliaa imminnut ataqatigiikkunnaariartuinnarsimasut (Petersen, 1975:57). Pissutsit taamannak inissisimatillugit politikikkut nalilersueqqittoqartariaqalertarpoq, sulluunniit piffissamut killiffigisamut tulluukkunnaarlutik qanganitsertut nutartigassanngortarmata. Allattaaseqarnerullu tungaatigut taamannak inissisimaneq taaneqartarpoq: *Maximum representation of speech* (Cahill&Rice, 2014:145).

Fonetiskimik tassa nipisiuinermi allannguutaasimasut eqqaaneqarsinnaasut makkuupput: Aappersarissat marluk assigiinngitsut sanileriit assimilerersimanerat, tassa assigiilersimanerat. Assersuut: Tugtungniarusuppunga → Tuttunniarusuppunga (Petersen, 1975:58).

Diftongit tassa ersiutit assigiinngitsut marluk taanermi ataatsimiittut assigiilertitersimaneri, au-t aillu aa-nngortitersimapput. Assersuut: Audlarsimagunartoq → Aallarsimagunartoq. Tassani takuneqarsinnaavoq ersiutit aappersarissallu assimilerersimaneri.

Taamatuttaaq naqinnerit sisamat frikativeusut allanngorsimapput, taakkua aappersarissanik allanik

malitseqarnertik pissutigalugu allanngoriartornerat pisimammat. Taakkualu tassaapput: gC, lC, rC, aammalu vC. Allanguutaasimasut imak isikkoqalersimapput: (g → gg), (l → ll), (r → rr), (v → ff imaluunniit rl aamma rf) (Petersen, 1975:58). Ajornartorsiutigineqartunutaaq ilaasarsimapput accenttegnit, tassa allattaasitoqqami naqinnernik sivitsuilluni nalunaarsuutitut atorineqartarsimasut pingasuusut. Accenttegneq kalaallisut sivitsuummik taaneqartartoq tassaasoq: (^), naqinnerit sivitsorneqartarnerannut ilisarnaatitut atorineqartarsimasoq, teoretiskimik *circumflex*imik taaneqartarpoq (Cahill&Rice, 2014:54f). Naqinnerit marluk ataatsikkut sivitsuuserneqaraangata atorineqartarsimasoq, sukassutaasamillu kalaallisut taaneqartartoq tassaavoq: (~), tassa ersiutip aammalu naqinnerup tulliaata aappersariaasup ataatsikkut sivitsuuserneqartarnerannut nalunaarsuutitut atorineqartarsimasoq. Taannalu teoretiskimik taaneqartarpoq: *Tilde* (Cahill&Rice, 2014:54f). Kingullerlu sukassummik taaneqartartoq una: (´), aappersarissat sivitsuuserneqassatillugit atorineqartarsimavoq, teoretiskimillu taaneqartarluni: *acute accent* (ibid.). Allanguutaasimasorpasuit nalorsaatigineqartartullu peqqutaallutik kalaallit amerlanerpaat ajornartorsiutigilersimavaat kukkuneqanngitsumik allassinnaaneq. Oqaloriaatsimikkummi naqinnerit assimilerertitersimanerisa kingunerisimavaat allakkaangamik allattaaseq malillugu allanniartillutik naqinnernik ilaatigut allataminnik eqqoriaaginnartariaqartarnerat, amerlanerpaatigullu tamanna kukkunerimik kinguneqaannartarsimavoq (Petersen, 1975:59). Taamaammallu aamma allattaasitoqqap meeqqanut ilinniartitsissutiginiarneqartarsimanera ajornakusooraluttuinnarsimalluni.

Saniatigut ajornartorsiutigineqartut ilagisimavaat telegrammit nassiunneqartartut accenttegnit græskillu kappategniat (κ) pissutaallutik nassiussat kukkuneqanngitsumik allanneqarsinnaasarsimannginneri.

Nalornissutigineqartartut ilagisimavaat naqinnerit pingasut tulleriissillugit allanneqartartut tassaasut: tdl, gdl, vdl aammalu rdl. Taakkua kalaalerpassuit nipitigut immikkoorutaat tusaasinnaasarsimanngilaat, taamaalillutik allanniarnermikkut ajornartorsiutigisartagaannut kukkunerpaasartagaannullu ilaasimallutik (Atuagagdliutit Nr 4, 1930:1).

Taamaattumik 1950-ikkut ingerlaneranni allattaaseq oqallisigineqangaatsiareersorlu kalaallit landsrådiisa aalajangiiffigivaat allattaaseq nutarterneqartariaqalersoq, taamaattumillu allattaatsimut nutarterinissamut tunngatillugu suleqatigiissitanik pilersitsisoqarluni. Suleqatigiissitat taaguuteqartinneqarput: *Sprog- og retskrivningsudvalg*. Kalaallisut: *Oqaatsinut allattaatsimullu*

suleqatigiissitat (Petersen, 1975:60). Ataatsimiittarnerpassuit tusarniaasarnerillu 1950-60-70-ikkunni pisarsimapput, allattaatsimullu nutarterinissamut siunnersuutit assigiinngitsut 1960-ikkut qiteqqunneranniit meeqqat atuarfianni atuartunut misiliutigineqartarsimallutik *Planning for adequate diffusion and testing* (Cahill&Rice, 2014:112f).

Allattaatsimmi pilersinneqariartuaartarneri peqqissaarussassaapput, taamaattumillu ukiorpassuit ingerlaneranni pilersikkiartorneqartarlutik. Isumaqatigiissutit politikkikkullu aalajangersaanerit tamatigut ingerlanneqaqqaartarmata (Cahill&Rice, 2014:12f). Innuttaasut ilitsoqqussaralugu oqaaseqartuusut tusarniaavigineqartarnerat avaqqunneqarsinnaanngilaq, taakkuummata allattaatsimik atuisuusussat pingaarnerit. Ilaanni aporaannerit pisinnaasarput, inuimmi assigiinngitsorpasuarnik isummersorsinnaasarmata, aammalu ilitsoqqussaralugu oqaatsiminnik atuisut nipisiuineq malillugu oqaatsit allattaaserlu imminnut ataqatigiippiannngitsillugit oqaatsitik ulorianartorsiortinneqartutut misigiffigisinnaasarmatikkit. Pingaarnerpaarli tassaasarpoq oqallinnerpassuarni suleqatigiilluarnernilu allattaatsip oqaatsinut tulluarnarpaamik naammassineqarsinnaasarnera (Cahill&Rice, 2014:140ff).

Allattaasissamik sulissutigininneq peqqissaartumik suleriuseqarluni ineriartortitsineruvoq, taamaattumik aaqqissuussaalluannngitsumik tuaviuussaasumillu suliassaanani (Cahill&Rice, 2014:109). Suleqatigiissitat ukiorpassuarni sulisimapput, innuttaasullu tusarniaavigineqartarneri misilittaaffigineqartarnerilu pereersut allattaasitaaq maj 1973-imi landsrådinit akuerisaalluni atuutsinneqalerpoq *orthography change* (Cahill&Rice, 2014:186f), allattaaserlu taanna ulloq manna tikillugu atorneqarluni. Allannguutaasimasullu makkuupput: Accenttegnit tamarmik atorunnaarsinneqarput, siuliini eqqaarikkattut tassaasut: sivitsuut, sukassut aammalu sukassutaasaq. Taakkununngalu taarsiullugit naqinnerit sivitsuutinik nalunaaqutserneqartarsimagaluartut naqinnertut nalinginnaasutut allanneqartalerput. Soorlu siullermik ng-ip siornatigut ersiut sukassummik ilisarnaasertarneratigut ng-iinnarmik allattoqartaraluartoq, sukassut atorunnaarlugu nng-imik allattoqarsinnaalerpoq. Aappersarissat siornatigut pingasut sanileriisillugit allanneqartartut: tdl, gdl, vdl, rdl il.il. allanngortinneqarput, ll-iinnarmik allanneqartalerlutik. Naqinnerit assimilerertitersimasut nipaasut malillugit allanneqartalerput, soorlu siornatigut diftongit au-t ai-llu assimilererermik kingorna allattaasitaami aa-nngorlugit allanneqartalerlutik. Allattaasitoqqami oqaatsit naanerini e aammalu o-t atorneqartaraluartut nalinginnaasumik nipaasut malillugit i-nik u-nillu allanneqartalerput, kingullerlu Græskit kappategniat (κ) q-mik taarserneqarluni (Petersen, 1975:61ff).

Namminersornerulernerup 1979-imi eqqunneqarnerata nalaani kalaallit inuiaassutsiminnik pingaartitsinerulernerat malunnartorujussuanningsimavoq. Tamatumap nassatarisaanik kommunit pilersinneqarnerisa kingorna sumiorpaluutsinik oqaatsinullu tunngasunik pingaartitsinerulernerq pisimavoq. 1980-imi Ammassalimmi Sprogudvalgimik taasamik tallimanik ilaasortaqtartinneqartumik pilersitsisoqarsimavoq, taakkualu suliniutaasa annerit ilagisimavaat tunumiusut allattaasiliornissaq. Ataatsimiittarnerpassuit pisarsimapput, 1981-imilu Ilisimatusarfimmiut Roberth Petersen aammalu Carl Chr. Olsen attavigineqartarsimallutik isumasiorneqartarsimallutillu allattaasissap qanoq iluseqarsinnaanera pillugu. Ataatsimiititaliami ilaasortat ilaat aammalu Kulusummi ajoqi Jakob Maqe tunumiut oqaluttuaatitoqaannik qangarnitsanik allatsinneqartarsimapput. Ataatsimiititaliami ilaasortat siulianilu aqqit taaneqartut tamarmik allattaasissamut siunnersuuteqarsimapput, kingorna ataatsimiinnermi siunnersuutaat nalilersorneqarsimallutik. Jakob Maqep Roberth Petersenillu allagaat iluarinartinneqarnerusimapput, Carl Chr. Olsenillu allagai kitaamiorpaluppallaartutut nalilerneqarsimallutik (Nielsen, 1995:387). Oqaatsinik atuisut amerlanerussutilittut inissisimatinnagit, sumiorpaluutsilluunniit innuttaasunit ikinnerussutilinnit atorneqartillugit allattaaseqalertinniarneqarneri ajornakusoornerusinnaasarput, aammalu amerlasuutigut allattaasitaartitsiniarneq piviusunngunngitsoorsinnaasarluni (Cahill&Rice, 2014:108). Tunumiut allattaaseqalernissaannut suliniutit isumaliutersuutillu ingerlanneqarluarsimasut takussutissaqaralarput, allaqqanngilarli ukiumi sumerpiaq suliniutit unitsiinnarneqarsimanersut, ingerlateqqinneqarsimannigillalli, naak aallarnisarluarneqareersimagaluartut (Nielsen, 1995:388ff). Taamaakkaluartoq tunumiusut allanniartarneq unitsinneqavissimannigilaq, aalajangersimasunik malittarisassaqqanngikkaluartoq inuisa namminneq nipisiueriaasertik malillugu oqaatsitik atorlugit allassinnaasarmata (ibid.).

Atuakkat tunumiusut avanersuarmiusullu saqqummersinneqartarsimasut:

Ilisimatuut Frankrigimeersut Pierre Robbe aammalu Louis-Jacques Dorais 1980-ikkunnili tunumi oqaatsit ilisimatusarfigisimavaat, allaaserisarpassuarnik atuakkanillu kingorna saqqummersitsisimallutik. Taakkununga ilaavoq tunumiut oqaasiinik ordbogiliaat: *Tunumiit oraasiat* 1986-imi saqqummersinneqarsimasoq. Ordbogimi tunumiut oqaasii qallunaatut, tuluttut, franskisullu nutserneqarsimapput, aallaqqaasiulli kitaamiusut allanneqarsimalluni (Kommuneqarfik Sermersooq, 2010:6).

Atuakkami eqqaaneqarpoq Pierre Robbep 1958-imiilli tunumi oqaatsinik misissuisarnermini paasissutissat ukiorpassuarni katersortarsimagai, atuagaq tamakkiissuunngikkaluartoq oqaatsit atornerqarnerusartut naliminni qanoq nipeqarsimaneri takuneqarsinnaaqqullugit suliaasimasoq. Tamannami sioqqullugu tunumiut sumiorpaluutaannut tunngasunik annerusumik allaatigisaqanngilaq (Robbe&Dorais, 1986:xi).

Eqqaaneqartunut ilaapput oqaatsit allanngoriartorsimaneri, tunumiusut oqaatsit kitaamiut sumiorpaluutaannut qanittumik attuumasimanerminni nipitigut pissusii oqaatsinillu atueriartarnerat kiminneqaraluttuinnarsimasoq. Tassami kitaamiut sumiorpaluutaat sumiluunniit tusagassiutini atuarfeqarfinnilu ilinniartitsisarnerni atornerqartuaannarnerisa kingunerisimavaa tunumiut oqaatsit allanngoraataasa ilaanni nalornisoortalernerat. Allaammi imak sunnertissimatigipput: Inoqutigiit iluanni assigiinngisitaartunik ersiutunik atuisoqartalersimalluni. Atuakkami assersuutigineqartorpassuit takutippaat tunumiut oqaasiini oqaatsit tunngaviusut allanngorartuusut, imaannarlu sungiukkuminaallutik. Oqaatigineqarporlu allaat ajornakusuussannguatsiartoq siumussallugit inuit marluk ersiutit oqimaaqatigiissaartarneranni malittarisanik assigiilluinnartunik atuisunik. Tassa imaappoq kiminneqarpallaarsimanerup kingunerisaanik innuttaasut iluminni assigiinngisitaartunik allaat oqaloriaaseqalersimanerat erseqqissaatigineqartariaqarsimasoq (Robbe&Dorais, 1986:xii). Oqaatsit avataaninngaanniit sunnerneqarsimatillutik allanngoriartortarnerat taaneqartarpoq: *Externally motivated change* (Jones&Singh, 2005:29ff). Tunumiulli oqaasiisa allanngoriartorsimanerinit tunngassuteqartoq eqqaanngitsoorneqarsinnaanngitsut ilaat tassaavoq: Inooqatigiinnermi kulturimik tunuliaqutaqarluni oqaatsit ilaat atornaveersaarneqartarneri pissutigalugit oqaatsit ilaannik allanngortitsisariaqartarsimaneq. Tamanna upperisamik tunngaveqarpoq, tassa toqoreersimasut aqqisa taanaveersaartarnerisigut taaguutit ilaat allanngortinneqarsimammata, ullorlu manna tikillugu

oqaatsit allannortinneqarsimasut suli atorneqarlutik (Robbe&Dorais, 1986:xiv). Innuttaasullu namminneq oqaatsiminnik allannortitsisarnerat teoretiskimik taaneqartarpoq: *Internally motivated change* (Jones&Singh, 2005:1ff).

Sumiorpaluutsini pisortatigoortunik allattaaseqartinneqanngitsuni, aalajangersimasunillu allaatsip tungaatigut sinaakkusersugaanngitsuni atuakkiortut saqqummersitsissagaangamik tunngavissaminnik namminneq aalajangiisarput. Uani atuakkami eqqaaneqarpoq kitaamiut allattaasiat tunngavigalugu allattoqarsimasoq, nipitigullu immikkoorutit takutikkumallugit e o-lu ersersitsiniutitut atorneqartarsimasut. Taamaattumillu erseqqissaatigineqarsimavoq tunumiut sumiorpaluutaannik pisortatigoortunik allattaaseqartinneqannginnerup kingunerisaanik allaatiginnissimasuni allani atorneqartunit periuseq allaanerusoq atorlugu oqaatsit allanneqarsimasinnaaneri erseqqissarlugit (Robbe&Dorais, 1986:xiii). Ilisimatuussutsikkut misissuisimanerni atuakkat arlaqartut saqqummersinneqarsimagaluartut atuagassiat tunumiut oqaasii atorlugit inuppalaartumik atuakkiat amerlagisassaangillat. Tassa tunumiut pisortatigoortunik allattaaseqartinneqanngikkaluartut sumiorpaluutaat malillugu atuakkat saqqummersinneqarsimasut. 1994-imi tunumiut oqaasii atorlugit siullerpaamik atuakkiortoqarpoq, tassani oqaluttuaatitoqqanik tammatsaaliuinissaq siunertarineqarluni. Elisa Maqep atuakkiaraa atuagaq ateqartoq: “*Tunumiit mersertini oqalittuaat*”. Saqqummersinneqarnialermat allaaseq tunumiusut atorneqartoq pillugu aaqqiagiinnginneq peqqaarsimavoq, tassani peqqutaavoq tunumiusut pisortatigoortunik allattaaseqartinneqannginnerup kingunerisaanik allaaseq atorusunneqartoq pisortatigoortunik allattaatsimut atorneqartumut sanilliullugu allaaneruallaarsimammat. Kingornali kitaamiut allattaasiannut tulluarsarneqareermat saqqummersinneqarsimalluni (Kommuneqarfik Sermersooq, 2010:17f). Atuagaq tunumiusut, kitaamiusut, qallunaatut tuluttullu allanneqarsimavoq, atuartussanut avataaneersunullu amerlasuunut paasineqarsinnaasunngorlugu suliaalluni. Tassani erseqqissaatigineqarpoq pissusissamisoortutut isigineqarsimasoq tunumiut pisortatigoortunik allattaaseqartinneqanngimmata, tunumiut oqaasii pillugit ilitsersuutininik assigiinngitsunik atuakkap naaneranilangussisoqalaartariaqarsimanera (Maqep, 1994:4). Naggasiummi ilanngunneqartut ilagivaat tunumiut sumiorpaluutertik atorlugu allallutillu atuagassaminnik siunissami suli annertunerusumik sammisaqarumajartornerat. Tunumi sumiorpaluutit tunngavigalugit minnerusumik annerusumilluunniit allaatsinik assigiinngiiaarpallaanik atuisoqassanngippat

allaatsimik aalajangersimasumik allaaseqartariaqarsorinerat. Meeqqat minnerusut atuarfimmi ilinniartinneqartarnerat eqqarsaatigalugu kitaamiut allaasiat qimappallaarnagu periutsilluunniit assingusut atorlugit tunumiut sinaakkutitut atorsinnaasaannik allattaatsimik pilersitsisoqarsinnaanera kissaatigineqarpoq. Tassami meeqqat tunumiusut kitaamiusullu allaatsinik atuisussat allaatsit taakkua marluk akornini aporaattunik atugaqarlutik paatsiveerutinnginnissaat siunertaralugu (Maqe, 1994:74).

Avanersuarmit tunumiusulli inissisimapput. Sumiorpaluutaat immikkooruteqarpoq, eqqaariikkattut kitaamiut sumiorpaluutaannut sanilliullugit naggueqatitta sumiorpaluutaannut qaninnerugamik. Tunumiut oqaasiinut tunngasumik ordbogiliorqarnikuunera assigalugu avanersuarmit Michael Fortescuep 1991-imi ordbogiliuussimavai, atuagarlu ateqarpoq: *Inuktun An Introduction to the language of Qaanaaq, Thule. En introduction til Thulesproget*. Ordbogimi avanersuarmit oqaasii qallunaatut tuluttullu nutserneqarsimapput, aallaqqaasiutinilu oqaluttuarisaanermut oqaatsillu pissusiinut tunngasunik nassuiaasersuisoqarsimalluni. Avanersuarmit sumiorpaluutaat ukiorpassuarni allanngujaassimapput, avataaninngaanniit sunnerneqarpallaarsimanatik. Kisianni namminerisaminnik allattaaseqartinneqannginnerat pisuulluni ukiuni kingulliunerusuni ilimagisamit sukkanerujussuarmik sumiorpaluutaat allanngoriartulersimapput. Tassami nalunngisatsitut sumiluunniit kitaamiut sumiorpaluutaat pisortatigoortumik atorneqarmat (Fortescue, 1991:7). Fortescuep eqqaasimasaanut ilaavoq atuakkap saqqummersinneqarneranut pissutaasut ilagigaat avanersuarmit sumiorpaluutaannut tammatsaaliuinissamut sakkussatut atorneqarsinnaanera, aammalu kinguaassaminnut ingerlatsitseqqiissutitut sakkussamittut atorsinnaajumaaraat siunertarisimagini. Atuakkap ilusilersorneqarnera tulleriissaarneqarneralu eqqarsaatigalugit eqqaavaa tunumiunut Pierre Robbekkut Louis-Jacques Doraisillu ordbogiliarisimasaat isumassarsiorfigisimallugu (Fortescue, 1991:8). Fortescuep eqqaavaa avanersuarmit oqaloriaasiannut immikkoorutit ilagigaat kitaamiusut naqinnerup s-ip atuuffii avanersuarmit h-tut nipeqarneri. Assersuutitut oqaaseq “*portusooq*” avanersuarmit taasarpaat: “*Puqtuhuuq*”. Ersiutininik atueriaasiat eqqaassagaanni diftongit au-t ai-llu suli assimilerersimangillat, kitaani assimilerertitersimanerisa kingunerisaanik allattaasitaami au-t ai-llu aa-nngornikuuneri eqqarsaatigalugit uani ilannguppakka. Assersuutitut oqaaseq “*asaasoq*” allassimasut malillugit allaqqavoq: “*Ahaihuq*” (Fortescue, 1991:9).

Uanili atuakkami Fortescuep erseqqissarpaa allattaaseq avanersuarmit oqaasiinut

allariaaserisimasani kitaamiut allattaasiannik atuisunut eqqumiiginarsinnaasoq, tassami nammineq nipisiueriaatsini “canadarmiorpaluttoq” atorlugu allassimagami. Aammalu erseqqissaatigivaa avanersuarmit siunissami allattaasitaassappata allaaseq atukkani innersuussutitut atorsimannikkini, nunaqavissummigooq tamakkununga tunngasut namminneq aalajangigassarimmatikkat. Oqaatsilli sukkasuumik allanngoriartorerisa kingunerisaanik ordbogimik taamak ittumik saqqummersitsisariaqartut misigilersissimavaa, oqaatsit naliminni qanoq nipeqarneri takuneqarsinnaajuaannarnissai kissaatigigamigit (Fortescue, 1991:11). Piffissami taamanikkut 1991-imi avanersuarmit oqaatsit pillugit suliniaqatigiivisa (lokale sprogkomitép) suli aalangiutivissimannigilaat ilumut sumiorpaluutsitik malillugit pisortatigoortumik allattaasitaarusunnerlutik, taamaattorli tamarnik nalusimannigilaat sumiorpaluutsiminnut tunngatillugu allattaasitaap “pisariaqartitatik” tamaasa matussusersinnaanngikkaat. Tassami oqaatsit pissusaat kitaamiut sumiorpaluutaannut sanilliullugit allaanerummata (Fortescue, 1991:11).

Atuagaq alla avanersuarmit oqaatsit atorlugit 2007-mi saqqummersinneqarsimasooq tassaavoq: *Min grønlandske familie – My Greenlandic Family - Ilaquttakka inugguit*. Atuakkiortoq Camilla Stephan assiliisartuuvoq, avanersuarmitumillu qallunaat nunaannut nuunnerusimasumik aanagigaluaqarluni. Atuagaq assilisarpassuarnik imaqarpoq, assilisallu avanersuarmitusut, qallunaatut, tuluttullu allagartalersugaallutik. Avanersuarmitusuunngortitsisusimavorlu: Tukummeq Qaavigaq. Assilissat allagartalersorneqarneri atuaruminartuupput paasiuminarlutillu, taakkualu aamma takutippaat oqaatsit naliminni 2007-mi qanoq nipeqarsimaneri. Aappersarissat ersiutillu suli kitaamiusulli assimilerertitersimannigillat.

Atuakkiat saqqummersinneqarsimasut atuarlugit avanersuarmitusut tunumiusullu allaqqasut ilimagisanninngaanniit paasiuminarnerusutut isigivakka. Tassani peqqutaavoq oqaloriaatsiminni **accentiat** kitaamiunut sanilliullugu allaanerunerat peqqutaalluni oqalunnerat paasiuminaannerusutut ikkami. Taamaattorli oqaatsivut amerlanerit nagguimmikkut assigiimmata allassimasut atuarneranni oqaatsit nagguimmikkut suli ilisarnarmata sumiorpaluutaat malillugu **dialectiannik** allatat paasinarnerusutut illutik **accent & dialect** (Aitchison, 1992:104).

Apeqqusiat akissutisiarisimasallu:

Allattaatsimut tunngassuteqartunik misissuininni iserfigissallugit soqutigintissimavakka innuttaasut avanersuarmit tunumiullu namminneerlutik inissisimanertik qanoq misigiffigisarneraat paasiniaaffigissallugu.

Apeqqutit arfiniliusut nittartakkamut www.monkeysurvey.com-imut ikkunnikuusimavakka, apeqqutit sioqqullugit nassuiaammik aallaqqaasiuteqarlunga, paatsoortoqannginnissaa anguniarlugu sumut tunngassuteqarneranik ersersitsisumik. Innuttaasummi namminneerlutik misigisimasatik aallaavigalugit apeqqusiat akissuteqarfigisinnaaniassammatikkit. Apeqqusiakka piffissami 13.05.2020-minngaanniit 13.06.2020 ilanngullugu akineqarsinnaanikuupput. (Takuuk bilag 1) Apeqqusiat nassuiaaserneqarneri qanorlu isikkoqarsimaneri (bilag 1.1)-imi takuneqarsinnaapput. Inuit attaveqatigiittarfiat Facebook siammarteriffittut atorsimavara, avanersuarmit tunumiullu allagarsiiviannut siammarteqattaarsimavara, akissutitik amerlanerusunik perusullunga. Taakkua saniatigut inuit assigiinngitsut namminneq facebookkimi quppernerminnut siammarteqattaarsimavaat, akissutitik piniarninni tapersersuillutik siammartereqataasimallutik. Qupperneq apeqqusiannik akissuteqarfissaq 23-eriarluni inuit attaveqatigiittarfiisa iluanni siammarterneqattaarsimavoq, taannalu bilag 4-mi takuneqarsinnaavoq. Taassumap saniatigut emailkkut atuarfeqarfinnut nassiussuinikuuvunga, tassanili akissutitik pissarsisimananga. Akissutisiarisimasakka amerlasoorsuunngikkaluartut imarisamikkut assigiinngitsorpassuupput, inuimmi nunaqqatigiikkaluarlutik assigiinngitsunik misigisaqarsimasinnaasarmata. Akissutit amerlanerit pisortatigoortumik allattaaserput malillugu allataapput, aammali ilaqarput namminneq sumiorpaluutsitik atorlugit inuup nammineq allariaatsini nipisiuinerusoq atorlugit akissuteqarsimasunik. Akissuteqarsimasooq ataaseq facebookkimi messengerikkut pissarsiffigisimasara qallunaatut apeqqutitik akiortuisimavoq. Tassani tunngaviunerarpaa sivisuumik kitaamiusut allassimanginnami eqarilersimallugit, naak atuaraangamigit paasilluarsinnaagaluarlugit. Namminerli ajornannginnerutissimavaa qallunaatut oqaatsit atorlugit akiguni. (Takuuk bilag 3.1). Akissutisiarisimasakka atuaqqissaarnikuuakka, apeqqummullu akissutaasimasut sukumiisumik misissorlugit allaaserissavakka.

Apeqqut siulleq imak allassimavoq: “1. *Illit avinngarusimasuminngaanneertutit taamannak inissisimanersi qanoq misigiffigisarpiuk?*”.

Tassunga akissutigineqarsimasut ilaanni allassimavoq oqaatsit assigiinngitsut tammariartortutut

misinnartorujussuusut, aammali namminneq nipisiueriaasertik malillugu allassinnaasaramik ajorinagu taamatut inissisimanertik.

Ataaseq akisimavoq kukkusumik allassorisarluni, uffalu nalunagu aalajangersimasunik malittarisassaqaratik qanoq allannissaannut sinaakkutissatut atorsinnaasaminnik. (Takuuk bilag 1-imi 1.12).

Aammali ilaqarput ajorinngikkaat sungiusimagaallu taamatut inissisimanertik, kalaaleqatiminnummi attaveqarniartarnerminni paatsooqatigiinnerit paaseqatigiissinnaannginnerillu amerlanerusassagaluarmata kitaamiusut ilinniarsimanngikkunik, naak ilaanni kissaatiginartaraluartoq namminerisaminnik allattaaseqarnissartik.

Apeqqutit aappaat: 2. *Taamaattussaannartut isigiviuk?*

Tassungalu akissutigineqarsimasut affaasa taamaattussaannartut isigivaat, affaasalu taamaattussaannartut isiginagu.

Nassuiaatit ilaanni allattoqarsimavoq atuartitaaneq taamaattussaannartut isigalugu, allattaaseqartinneqannginnertilli uggorisarlugu, oqaatsitimmigooq allanngoriartorneri ilutigalugit ilai “kutattorsuanngoriartormata”. Assersuutigisimavaa oqaaseq allassaguniuk “*Taimaaqattartoq*” ilaasa ullutsinni allattalersimammassuk imak: “*Taimaarattartoq*”. (Takuuk bilag 2-mi 2.6).

Tassuunakkut takutinneqarpoq avinngarusimanerusortatsinniittut sumiorpaluutsitik atorlugit aalajangersimasunik allaatsinik sinaakkuteqartinneqannginnerminni allanniartarnermikkut nalornisoortarnerat peqqutaalluni sumiorpaluutaasa allanngoriartulersimani, taakkualu oqaatsitigut iluminni aammalu avataaninngaanniit sunnerneqarsimanerminngaanneersinnaallutik ***Internally motivated change*** (Jones&Singh, 2005:1ff) aammalu ***Externally motivated change*** (Jones&Singh, 2005:29ff). Aammali meeqqat atuarfimmi ilinniartinneqartarnerminni kitaamiusut sumiorpaluutsit ilinniartarnerini sumiorpaluutaannut allanngortitsiartortoqanngitsoorsimajunnarani. Ulluinnarnimi tusagassiutitigut sumiorpaluutsit taakkua atorlugit tusagassiiisoqartarpoq, meeqqallu nuannaartorisaaqarsimagunik imaassinnaasoq aamma sumiorpaluutsinik atuineri nuannaralugit ilaarniarsarisaraat, taamaalillutik ulluinnarni sumiorpaluutaannut allanngoriartortitseqataalernerannik kinguneqartunik ***From above change*** (Aitchison, 1992:137f). Avannersuarmiuaqqat tunumiuaqqallu meeqqat atuarfianni atualeraangamik kitaamiusut oqaatsinik ilinniarlutik aallartittarput, tassa imaappoq siunissami ilinniaqqissagunik minnerpaamik kitaamiut sumiorpaluutaannik atuisinnaasariaqartarput. Saniatigut qallunaatut tuluttullu oqaatsit aamma

ilinniartariaqartarpaat, sumiluunniimmi Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfianni piumasqaataavoq oqaatsit taakkua ilinniarneqassasut. Nunasiaataasimanerup namminersulivissimanninnerullu kingunerisaanik qallunaat oqaasii sulii ullumikkumut nunatsinni aammalu ilinniartitaanerup iluani initoorujussuupput, taamaattumik kalaallit marluinnik amerlanerusunilluunniit oqaatsinik atuisinnaasariaqartutut inissisimallutik *Bilingualism* (Romaine, 1998:11ff). Tamakkuuppullu sumiorpaluutsit allanngoriartortarnerannut peqqutaqataasorpasuit.

Akissutit ilaanni allattoqarsimavoq imak: *Naamik, allannguiffigineqarnissaanut neriuuteqartaqaanga. Aamma pisinnaatitaaffittut isigisarpara uagut nammineq oqaatsigut atornissaat.* (Bilag 2-mi 2.8). Tassunga tunngatillugu atuakkami eqqaaneqarsimasooq uani tulluurtutut isigivara, eqqaaneqarmat inuiaat (etniskimik) pisinnaatitaaffiit uani oqaatsiminnik allattaaseqaleriartortitsinissaminnut inerisaaqataasinnaanerat. Tamakkuali anguneqassappata sulissutigineqarluartariaqartartut (Cahill&Rice, 2014:74).

Apeqqutit pingajuat: 3. *Imaluunniit kissaatigisaralarpiuk namminerisassinnik allattaaseqartinneqassagaluarneri?*

Akissuteqarsimasut amerlanerpaartaasa kissaatigivaat namminerisaminnik allattaaseqalernissartik. Uani pinerullugu oqaatsimik tammaannanginnissaat angorusullugu, aammalu sukkaasuumik kitaamiut sumiorpaluutaannut sunnertikkiartorneri allanngoriartorpallaarunnaaminissaallu pillugit. Kissaatigineqarsimasut ilagivaat meeqqat atuarfianni kitaamiut aamma tunumiusut ilinniartinneqalaartassagaluarneri, tassuunakkut angorusunneqarluni kitaamiuaqqat kalaaleqatimik sumiorpaluutaasa oqaasiisalu pissussaata qanoq ittuunersut paasisimasaaqarfiginerulaalissagaluararmatikkit. (Takuuk bilag 2-mi 3.15). Tunumiut allattaasitaarnissartik kissaatigivaat, allattaasitaassappata allattaaseq atorneqartoq ataasiinnaajunnaasooq *unilectal approach* (Cahill&Rice, 2014:12f). Tassa Kalaallit Nunaanni sumiorpaluutsit malillugit amerlanerusunik pisortatigoortunik allattaaseqalerutta *multilectal approach* inngussagatta (Cahill&Rice, 2014:12f).

Apeqqutit sisamaat: 4. *Meeqqat atuarfianni kitaamiusut ilinnialeqqaaravit qanoq misigisarpiit?*

Amerlanerpaat taamaattussaannartut isigivaat, aammali ilaqarput nalorsaatigineqqaarsimasunik, kisiannili siunissami ilinniaqqissagunik atorfissaqartillugit nalunnginnamikkit ilikkarusussimasunik. Ataaseq allasimavoq paqumisuttarsimalluni/kannngusulluni, kitaamiusut oqalunnissaq kannngugalugu. Tassani takuneqarsinnaavoq avinngarusimanerusortatsinniittut ilaannut kitaamiut

Rina Møller Lorentzen

Sprog, Litteratur og Medier

Upernaaq 2020

oqaasii aamma nalorsaatigineqartarsimasut. (Takukkit bilag 2-mi: 4.15, 4.17 aammalu 4.18).

Aammalu ilaanni immaqa immikkooruteqartutut inissisimasutut misigititsisinnaasarpog, akissutit ilaanni allattoqarsimammat kalaaliunngitsutut misigisarsimalluni, ilinniartitsisoq oqartarsimammat kitaamiut sumiorpaluutaat ilinniartitsissutigini aleraangamigit: *"kalaallisut timeqaleratta"*.

Tassuunakkut takuneqarsinnaavoq oqaatsit allattaaserlu qanoq inuup kinaassusaanut isumaqartiginersut, soorlu atuakkami nassuiarneqartoq oqaatsit kinaassutsimut ilaalluinnarmata inuiaat pisinnaatitaaffiinit ilaasut allattaaseqaleriartornissaminut inerisaaqataasinnaanerat (Cahill&Rice, 2014:74).

Apeqqutit tallimaat: 5. *Utoqqartaqarpisi kitaamiusoorsinnaanngitsunik? (Peqarussit usagassiutitigut qanoq malinnaatinneqartarpat kitaamiusoorsinnaanngitsortasi? Ilaqutaasunit nutserunneqartarpat?)*

Akissutini tamani ersersinneqarpoq avinngarusimanerusortatsinniittut tamarmik kitaamiusut paasisinnaasut. Oqalunniarnermikkulli ajornartorsiutigisinnaasarpaat, naak tamakkiisumik paasisinnaagaluarlutik.

Apeqqummi kingullermi tikikkusussimavara namminneq siunissamut pitsanngorsagassat pillugit isummersornissaat, suut pingaarnertut aqqiivigerusunneraat paasisaqarfigerusussimagakku.

Apeqqutit arfernat: 6. *Siunissami suut pitsanngortikkusutattut takorloorsinnaavigit? Suut allanngortikkusussagaluarpigit taamannak inissisimasoqarnera pillugu? Imaluunniit ajorinngiliuk taamannak inissisimasoqarnera? (Nammineq isummersorit).*

Tassani apeqqummut akissutigineqarsimasut amerlanerpaartaat ulluinnarni inooriaatsimi atugassarititaasunut tunngassuteqarnerupput, aammalu immikkooruteqartutut inissisimatinneqartutut misigiunnaarlutik sinerissami illoqarfinni allanitulli atugassarititaasut assingannik inooriaatsikkut pitsanngorsaavigineqarnissartik kissaatigerrassimallugu.

Kissaatigineqartut ilagivaat oqaatsimik/sumiorpaluutsimik tammaannannginnissaat, arlaatigut tammatsaaliorneqarlutik pigiuannarneqarnissaat qulakkeerusunneqarluni. Atuartitaanerup ingerlaasia ajunngitsumik ingerlasutut nalilernerarpoq, qulakkeerusunneqarlunili sumiorpaluutsit tammariartuinnaratik tammatsaaliorneqarnissaat anguneqassasoq.

Bilag 2-mi 6.17-imi akissuteqarsimasup allassimasaa iserfigilaarusuppara. Tassani eqqaavaa oqaatsitik pigiuannarusullugit digitalimut nuunneqarnissai takorluugarisarlugu, taamaalillutik

Rina Møller Lorentzen

Sprog, Litteratur og Medier

Upernaaq 2020

aamma tunumiut sumiorpaluutaannik ilinniarusuttut ajornannginnerusumik ammaassinnaassagaluaramikkit.

Uanga isumaqarpunga tamanna aamma isumassarsiatsialaasoq, pisortatigoortunik allattaaseqalertinneqassanngippata periarfissat assigiinngitsut atorlugit tammatsaaliuisoqarsinnaammat, aammalu ullutsinni elektroniskikkut siuariartuinnaavinnerup kingunerisaanik ajornannginnerusumik oqaatsit/sumiorpaluutsit tammatsaaliiorlugillu ajornannginnerusumik ilinniarneqarsinnaanngussagaluarмата.

Oqaatsivut sumiorpaluutsivullu tamatta kinaassutsitsinnut ilisarnaatigaavut, allanngoriartorpallaartikkusunnartanneqaallu. Soorlu Jonathan Petersen oqarnikuusimasoq: *”Inuiaqatigiissuserput eqqarsaatigalugu minnerunngitsumik oqaatsivut pingaartuutissavavut. Oqaatsimmi tassaapput uummatitta anersaattalu puilasuilusooq piginnaataasut inuiaat qarnini uumallutik nipeqartut. Taakkunaniippoq piginnaaneq inuiaqatigiit ataqatigiissutigiuagaat. Taakkunaniippoq >anaanap nipaa meerannguup qiimmattaataa qeersuunullu nalunaarutaasoq<. Siulitta anersaavanni qarninilu attanneqarsimallutik pinngoriartuinnarsimanngillat, aammali maanna ukiuni 200-linni allanneqartalerlutik atuakkatigut piginnaanerat alliartortitaasimavoq. Taamaakkamik oqaatsivut erlinnarsiartorput asanarsiartorsimallutillu”* (Atuagagdliutit Nr9, 1930:1). Tassuunakkut takutinneqarpoq oqaatsivut allaganngorlugit takusinnaalernerisigut innuttaasunut qanoq misigisimatitsisinnaasarneri, allaat misiginarsimasoq oqaatsivut erlinnarsiartorlutillu asanarsiartorsimasut.

Siunissamut pilersaarutit:

Kommuneqarfik Sermersuup saqqummiussimasaani 2010-meersumi *Tunumiut kulturiannik saqqumilersaaneq*-mi allassimavoq Pierre Robbep tunumiut oqaasii pillugit ordbogiliarisimasartik nutarterlugu suliarigaa, aningaasaqarniarnerli pissutigalugu suli saqqummersinneqarsimangitsoq (Kommuneqarfik Sermersooq, 2010:16). Suliat tamakkua sumut killissimanersut paaserusullugit, saniatigullu allanik pilersaaruteqartoqarnerloq paasisaqarusullunga Oqaasileriffimmut apersuiartorsimavunga, oqaloqatigiinnerpullu transkribererlugu bilaginit ilanngunniuuara. (Takuuk bilag 5).

Apersuiartorninni paasivara massakkumuugallartoq sumiorpaluutsinik allanik allattaasiliortoqarneranik tusagaqarsimangitsut, suleqatigiissitanik arlaatigulluunniit allattaasissanut suliniuteqartoqarneranik tusagaqarsimangitsut. Aammali allattaasiliortoqassappat avanersuarmiut imaluunniit tunumiut namminneerlutik suliat naqqaninngaanniit aallarnisartariaqaraat, suleqatigiissitanik pilersitseriarlutik. Tassa kalaallit pisortatigoortumik ataasiinnarmik allattaaseqarnissaat piffissami tulliuuttumi taamaaginnarallassasoq paasivara, soorunami siunissami ungasinnerusumi suliniuteqartoqassappat allannqortoqarsinnaavoq *unilectal approach* (Cahill&Rice, 2014:12f).

Paasisama ilagivaat tunumi ordbogiliortuninngaanniit Oqaasileriffimmiut assigiinngitsutigut saaffigineqartarsimasut, suliamulli toqqaannaq Oqaasileriffimmiut ilaangillat. Ordbogimi saqqummersussatut suliarineqartumi tunumiut oqaasii qallunaatumut, tuluttuumut, franskisuumut aammalu kitaamiusuumut nutserneqarput, sulili saqqummersinneqarsimangitsoq paasivara. Suliamut toqqaannartumik suleqataangikkaluarlutik ilisimatissimavaat ordbogiliortut saqqummersitsilerunik allattaatsitta malittarisassatigut tunngavii inatsisitigut pituttoqqaneri eqqumaffigissagaat, suliarlu piareerunikku oqaasiliortunut takuteqqaqqusimavaat ilumut inatsisit malinneqarsimanersut qulakkeerneqaaqqaarniassammat. Ilisimaneqarporli pisortatigoortumik allattaatsitta sumiorpaluutsit tamaasa matussusersinnaangikkai, sumiorpaluutsiminnillu namminerisaminnik allattaasitaarusuttut suliaq naqqaninngaanniit aallarnisartariaqaraat, kingorna assigiinngitsutigut aalajangersaaffigineqarlunilu atuutsilernissaa tikillugu assigiinngitsutigut suleqatigiittoqarneratigut piviusunngortinneqarsinnaammata.

Naggasiineq:

Uani inaarutaasumik allaaserinninninni kalaallit allattaaseqaleriartorsimanerannut tunngasut arlaqartut atuakkat saqqummersinneqarsimasut atorlugit nassaariortorsimavakka, taamaattumillu allaaserinnillunga aallartilerama allattaaseqaleriartorsimanermut tunngasut paaserusutakka akissutissarsisimallugit. Tassani paasisama ilagivaat Samuel Klainschmidt-p allattaasitoqaq pilersikkamiuk Poul Egedep aammalu Otto Fabriciusip allaatsit pilersissimasaat ineriartorteqqissimagai. Nipit assigiinngitsut marluk siornatigut immikkoortinnagit allanneqartarsimagaluartut immikkooruteqalersillugit allanneqartalersissimagai. Taassumalu kingorna oqaatsit allanngoriartorsimaneri ilutigalugit allattaatsit nutarterneqartariaqalersimaneranut tunngasut akissutissarsiffiortorsimallugit.

Misissuinerma immikkoortuisa aappaanni misissuinerup ingerlasimanagera eqqarsaatigissagukku takusinnaavara avinngarusimanerusortatsinniittut nittartakkatigut attaveqarniarnermikkut atugassarititaat pitsaanerpaaffissaminniingitsut. Tassani eqqaaneqarmat ataasiinnaanngitsumit apeqqusiakka iserfigiuminaatsinneqarsimasut, nittartakkatigut attavilunneq pissutigalugu. Takuuk (bilag 6). Tassuunakkut takusinnaavara avinngarusimanerusortatsinniittut misissuiffigissagukkit ajunnginnerusimassagaluartuq nammineerlunga nunagisaannut ornillugit apersuiartorsimasinnaagaluarnera, taamaalillunga akissutinik amerlanerusunik pisimasinnaassagaluarama. Aammalu qularnanngitsumik apeqqutit taakkuinnaat akissutissarsinagit nammineq isinnik inooriaasiat oqaatsinillu atueriaasiat qanimut takugukkit pissarsinerujussuusimasinnaagaluarama. Taamaattoq akissutini takusinnaavara oqaatsit allattaaserlu qanoq kinaassutsimut attuumassuteqartigineri, allaammi nunami isorartoorsuarmi assigiinngitsunik sumiorpaluuteqartoqarneratigut ataasiinnarmillu pisortatigoortumik allattaseqartoqartillugu kalaaleqativut avinngarusimanerusortatsinniittut immikkooruteqartutut misigisimatissinnaasarmagit, aammalu aarleqqutigineqartartoq oqaatsit/sumiorpaluutit tammaannarsinnaaneri pillugit. Taamaakkaluartuq aamma ilaqarput kalaallit pisortatigoortumik ataasiinnarmik allattaaseqarnerput ajorinngikkaat, kalaallit tamarmik kitaamiusut ilinniartariaqartarnerisa kingunerivaat kalaaleqatigiit iluminni ataatsimut naapiffigisinnaasaminnik peqarnerat. Oqaatsimmi allattaaserlu ulluinnatsinnut ilaalluinnarmata.

Rina Møller Lorentzen

Sprog, Litteratur og Medier

Upernaaq 2020

Soorlumi Jonathan Petersen allassimasoq: “*Oqaatsimmi tassaapput uummatitta anersaattalu puilasuilusooq piginnaataasut inuiaat qarnini uumallutik nipeqartut*”. Oqaatsittalu allaganngorlutik takusinnaalernerisigut oqaatsivut erlinnarsiartorsimasut asanarsiartorsimasullu (Atuagagdliutit Nr9, 1930:1).

Naggataatigullu Oqaasileriffimmut persuiartorninni paasisimavara piffissami qaninnerusumi pilersaarutaaginnarallartoq pisortatigoortumik ataasiinnarmik allattaaseqarallarnissarput, sumiorpaluutsini assigiinngitsuni namminerisaminnik allattaaseqalerusuttuni suliassaq naqqaninngaanniit innuttaasunit sulissutigineqartariaqartoq, siunissami namminerisaminnik allattaaseqalernissartik angorusukkunikku.

Taamaalillunga uani inaarutaasumik allaaserinninninni misissuiffigerusutattut siunniussimasakka akissutissarsiffigiortorsimavakka, pissanganarluinnartutullu isigivara siunissami arlaatigut allattaaseqarnerup tungaatigut allannguisoqarsinnaajumaarnera, suulluunniimmi pilersinniakkat naqqaninngaanniit suliareqqissaarnerisigut piviusunngortinneqarsinnaasarmata.

Rina Møller Lorentzen
Sprog, Litteratur og Medier
Upernaaq 2020

Atuakkat atorsimasat najoqqutarisimasallu allattorsimaffiat:

Aitchison, Jean

- 1992: *Linguistics. Teach yourself*. Hotter & Stoughton London Sydney Auckland.

Berthelsen, Chr, Jacobsen, Birgitte, Petersen, Robert, Kleivan, Inge, Richel, Jørgen

- 1997: *Oqaatsit Kalaallisuumiit Qallunaatumut – Grønlandsk Dansk Ordbog*
Atuakkiorfik Ilinnisiorfik 1997.

Bryman, Alan:

- 2016: *Social research methods*, 5.th edition, Oxford University Press, New York.

Cahill, Michael. & Rice, Keren

- 2014: *Developing Orthographies for Unwritten Languages*. SIL International Publications.

Dorais, Louis-Jacques

- 2010: *The Language of the Inuit – Syntax, Semantic and Society in the Arctic*. McGill-Queen's Press.

Fortescue, Michael

- 1991: *Inuktun. An Introduction to the Language of Qaanaaq, Thule*. Institut for Eskimologi 15, Københavns Universitet.

Rina Møller Lorentzen

Sprog, Litteratur og Medier

Upernaaq 2020

Fromkin, Victoria & Rodman, Robert, Hyams, Nina

- 2007: *An Introduction to Language*. Eight Edition, Thomson Wadsworth

Jones, Mari C. & Singh, Ishtla

- 2005: *Exploring Language Change*. Routledge.

Maqe, Elisa & Rosing, Jens

- 1994: *Tunumiit mersertini oqalittuaat*. Atuakkiorfik Nuuk.

Nielsen, Helga Maqe

- 1995: *Tunumi meeqqanik atuartitsinermi Kitaamiutut oqaatsit atorreqarnerat tassanilu ajornartorsiutaasinnaasartut siunissamullu pitsanngorsaataasinnaasunik isummat*. Aaqqissuisut: Daniel Thorleifsen aamma Bula Larsen. Ilinniartissuaq ukiuni 150-ini. Special-Trykkeriet Viborg a-s, 1995.

Petersen, Robert

- 1975: *Om grønlandsk – og om den nye grønlandske retskrivning*. Særtryk af Sprog I Norden 1975. (Uni bib små 89.9821) 142076.
- 1980: *Education in Greenland: Paper presented at world Assembly of First Nations. Education Conference 1980*. (Uni bib Småtryk 19943) 37.367.
- (Atuakkiorfiit saqqummersitsisuusimasut ersinngimmata bibliotekimi normui ilannguppakka).

Robbe, Pierre & Dorais, Louis-Jacques

- 1986: *Tunumiit oraasiat*. Centre d'études nordiques, Université Laval.

Rina Møller Lorentzen

Sprog, Litteratur og Medier

Upernaaq 2020

Romaine, Suzanne

- 1998: *Bilingualism*. Second Edition. Blackwell Publishers.

Stephan, Camilla

- 2007: *Min grønlandske familie*. Milik publishing.

Atuagagdlitit/Grønlandsposten:

Atuagagdlitit, nr. 9, april 1930: „kalâtdlit inuit, támásava inûserput?" af Jonathan Petersen

Atuagagdlitit, nr. 4, nuvimpare 1930: „agdlauserput." af William Thalbitzer

Nalunaarusiat:

Kommuneqarfik Sermersooq: *Tunumiut kulturiannik saqqumilersaaneq–Innersuussutit* 23-03-2010

Nittartakkaminngaanneersut:

<https://oqaasileriffik.gl/2016/05/18/allattaasitaag-43-liivoq/> (13.05.2020) Allattaatsimut tunngasut.

http://denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Sprog/Sproghistorie_og_-_typologi/polysyntetiske_sprog (13.05.2020) Oqaatsit Polysyntheticiusut.

<https://infograph.venngage.com/p/105787/oqaatsinik-ikiuutit> (14.05.2020) Allattaasitoqqamiit allattaasitaamut nuutsissut.

<https://www.mml.cam.ac.uk/mcj11> & https://prabook.com/web/mari_catrin.jones/3706084 (23.05.2020) Mari C. Jonesimut tunngasunik paasissutissanik aallerfigisakka.

https://books.google.gl/books/about/Exploring_Language_Change.html?id=TbV7rglgk1YC&redir_esc=y (23.05.2020) Ishtla Singhimut tunngasunik paasissutissanik aallerfigisara.

<https://alchetron.com/Jean-Aitchison> (23.05.2020) Jean Aitchison pillugu paasissutissanik aallerfigisara.

Rina Møller Lorentzen

Sprog, Litteratur og Medier

Upernaaq 2020

[https://www.carnevalemanfredonia.it/reference/words-language-and-grammar/104350-bilingualism-\(language-in-society-no13\)-suzanne-romaine-download-epub.html](https://www.carnevalemanfredonia.it/reference/words-language-and-grammar/104350-bilingualism-(language-in-society-no13)-suzanne-romaine-download-epub.html) (23.05.2020)

Suzanne Romaine pillugu paasissutissat.

<https://www.sil.org/resources/publications/entry/56046> &

<https://prabook.com/web/keren.rice/2132264> (05.06.2020) Michael Cahillimut Keren Ricemullu tunngassuteqartunik paasissutissanik aallerfigisara.

<https://da.surveymonkey.com/> (08.06.2020) Misissuininni apeqqusiannut ikkussuiffigisara, akissutinillu piffigisara.

Bilag:

Bilag 1: Apeqquasiat monkey survey.com-imi allassimanerat:

The screenshot shows the Monkey Survey dashboard for a survey titled "Allattaaseq". The navigation bar includes "Dashboard", "Mine spørgundersøgelser", "Abonnementer og priser", "Opgrader", "Opret spørgundersøgelse", and a user profile "RinaM12@hot...". The main content area shows the survey progress: "Opsummering" → "Design spørgundersøgelse" → "Forhåndsvisning og vurder" → "Indsaml besvarelser" (active) → "Analyser resultater" → "Fremlæg resultater".

Under "Spørgeundersøgelsesindsamlere", there are two active surveys:

KALDENAVN	STATUS	BESVARELSER	REDIGERINGSDATO
E-mailinvitation 1 Oprettet 22-05-2020	Åben	0	12. juni 2020 04:30
Indlæg på sociale netværk 1 Oprettet 13-05-2020	Åben	18	2. juni 2020 22:17

Below the table, there are icons for adding new collection methods: Weblink, E-mail, Køb, Sociale medier, Websted, Manual, and Facebook.

The screenshot shows the "Indsigt" (Insights) section. It displays summary statistics for the survey:

- Samlet antal besvarelser: 18
- Gennemførelsesprocent: 100%
- Typisk tidsforbrug: 10m:14s

There are also buttons for "Er dette nyttigt?" and a link "Hvad kunne du tænke dig at se her?".

The "Tendenser" (Trends) section shows a bar chart titled "Besvarelser (efter dag)" for the period from 04-05-2020 to 02-06-2020. The chart shows a significant spike in responses on 15-05-2020.

Dato	Antal besvarelser
04-05-2020	0
05-05-2020	0
06-05-2020	0
07-05-2020	0
08-05-2020	0
09-05-2020	0
10-05-2020	0
11-05-2020	0
12-05-2020	0
13-05-2020	0
14-05-2020	0
15-05-2020	13
16-05-2020	1
17-05-2020	0
18-05-2020	0
19-05-2020	0
20-05-2020	0
21-05-2020	0
22-05-2020	0
23-05-2020	0
24-05-2020	0
25-05-2020	0
26-05-2020	0
27-05-2020	0
28-05-2020	0
29-05-2020	0
30-05-2020	3
31-05-2020	0
01-06-2020	0
02-06-2020	1

Bilag 1.1:

Nalunngisatsitut ukiorpassuit ingerlaneranni oqaatsivut allanngoriartortuarsimapput. Allanngoriartortarsimanngippatami naggueqativullu oqaatsivut sulii ullumikkumut assigiissagaluarmata. Kalaallit Nunaat isorartoorujussuuvoq. Tamaammat ukiorpassuit ingerlaneranni oqaatsit allanngoriartorneri pissutaallutik avinngarusimanagerusortatsinniittut Avangersuarmit Tunumiullu nammineq sumiorpaluutsivut atorlugit oqaloqatiginialuarutsigit tamakkiisumik immitsinnut paaseqatigiissinnaanata. Kalaallit ataasiinnarmik pisortatigoortumik allattaaseqarput, tassa kitaamiut sumiorpaluutaat malillugu, (Central vest Grønlandsk). Taannalu pisortatigoortumik atuuppoq, sumiluunniit Kalaallit Nunaanni atuarfeqarfanni ilinniartitsissutaasarlunilu tusagassiutitigut nalunaaruteqartarnermi atorneqartarluni. Avinngarusimanagerusortatsinniittut allattaaseqartinneqannginnertik qanoq misigiffigisarpaat?

1. Illit avinngarusimanagerusuminngaanneertutit taamannak inissisimanageri qanoq misigiffigisarpiuk?
2. Taamaattussaannartut isigiviuk?
3. Imaluunniit kissaatigisaraluarpiuk namminerisassinnik allattaaseqartinneqassagaluarnersi?
4. Meeqqat atuarfianni kitaamiusut ilinnialeqqaaravit qanoq misigisarpiit?
5. Utoqartaqarpisi kitaamiusoorsinnaanngitsunik? (Peqarussi tusagassiutitigut qanoq malinnaatinneqartarpat kitaamiusoorsinnaanngitsortasi? Ilaqutaasunit nutserunneqartarpat?)
6. Siunissami suut pitsanngortikkusutattut takorloorsinnaavigit? Suut allanngortikkusussagaluarpigit taamannak inissisimasoqarnera pillugu? Imaluunniit ajorinngiliuk taamannak inissisimasoqarnera? (Nammineq isummessorit).

Bilag 2: Akissutit monkey surveykkut pissarsiarisimasat:

1. Illit avinngarusimanerusuminngaanneertutit taamannak inissisimanersi qanoq misigiffigisarpiuk?

- 1.1: Oqaatsit assigiinngitsut tammariartortutut misinnartorujussuuvoq
- 1.2: Akuerisinnaangilara kulturertik malillugi pisinnaaffeqannginnerat
- 1.3: Kitaamiusut paasisinnaavugut, radio aamma tv kitaamiusoormata. Soorlu qallunaat kalaallisut oqaluukkaangatsigit.
- 1.4: Oraatsiu dunngaviiddungud addaddarpuud
- 1.5: Allaaneruneq
- 1.6: Avannersuarmit allattaaseqartinneqannginnerput aallaaviulluni, oqaatsigut tusaasat malillugit allattarpunga uanga. Taavalu allat allattaramik allatut atuarlugit akunnattarluni, nipisiuinatik naqinnerit sorliit atorpalunneri malunginiarnagir.
- 1.7: Ajorinngilara, iluariinnarpara
- 1.8: Soorunami uggornarpoq allattaaseqannginnerput. Kisianni nammineerluta ulluinnarni atortangatsinnik tunumiutut allattarpugut. Avingarussimasuulluni immikkooruteqarluni tulluusimaarnartuuvoq. Arlaatigut immikkuullarissuunermik misigisitsisarnera uanga nammineerlunga misiginikooqaara :)
- 1.9: Ajorinngilara
- 1.10: Jeg vidste ikke der var kitaa indtil jeg flyttede til Nuuk
- 1.11: Aliilerngusunnardarngalivarpu, ingammi kilaamiu amerdakkaajuu paatsuungatsuliilarnernganni. Kiaatsusiu nipiu iitsarardiddivaannarpakka.
- 1.12: Kukkusumik allannasorisarpunga uffa malittarisassaqaarnata qanoq allannissaanik
- 1.13: Tunumiuvunga, "kitaamiut" oqaasii ULLUINNARSIUTIT tamatigut tusartuartarpakka ulluugaluarpat unnuugaluarpat. Avinngarusimanera ajornartorsiutiginngilara uku eqqaasangikkaanni ullutinni atortakkavut soorlu Internet taavalu angalaniarnissaq eqqaangikkaanni akisoorujussuusarpoq angalaniarnissaq tunumiit. Taavalu inuuniarnermi nerisassat akitsoriartuinnarlutit PISIFFIK-narlu pisinniarfiulluni.
- 1.14: Eqqarsaatgineq ajorpara!
- 1.15: Fred, matoqqaneruneq sunut tamanut Nuuk eqqaassagaanni sanilliullugu matoqqaneruvugut. Akisunerujussuuvoq tunumi inuuniarnek pisiniarfinni suut

tamarmik akisunerupput.

1.16: Taamaattussaannartut isigaara qaatukkamami atuarfimmi kalaallisut allattariaatsit atorlugit allattarluta. Ulluinnarsiutigaarpulli soorlu attaveqatigiittarfikkut allaqatigiinnermi nammineq allattariaasigut atorlugit attaveqatigiinneq.

1.17: Oqaatsit aallaavigalugit kinaassutsip nalilerneqartarnera avinngarusimanerusuminngaanneersuulluni takornartaanngilaq. Ukiut arlallit matuma siorna oqaatsit nuannerpallaanngitsut tusartarnikuuakka. Soorlu kalaallisut oqaloqqusinerit, oqaaserisat pillugit kammagisorisamiik falsk-iuffigineqartarsimanermik anngussiffigineqarneq, nunami tassanngaanneersut tamarmik toqoraasusut imaluunniit ajortuunerannik oqarfigineqartarneq. Qujanartumilli ukiut kingulliit eqqarsaatigissagaanni immaqa ilisimasaqariartuaarneq aallaaviulluni taamaattut ikiliartuaarnikuullutik.

1.18: Ajorinngilara sungiusimagatsigu taamannak inissisimanerput, soorunami kissaatiginartaraluarpoq nammineq allattaaseqarnissarput

2. Taamaattussaannartut isigiviuk?

2.1: Naamik taamaattussaanngikkalurpoq

2.2: Naamik

2.3: Aap

2.4: Eeqqi, kisia aamma ilitsi kilaamiud addaddaaserarpusi

2.5: Naamik ajorimmgeqaara

2.6: Atuartitaaneq taamaattussaannartut isigivara, allattaaseqannginnerpulli uggorisarpara oqaatsitta allanngoriartorneri ilutigalugit ilai kutattorsuanngoriartormata. Soorlu allassagukku "Taimaaqattartooq" ilaasa allattalerniluugamikku kutattumik imatut "taimaarattartooq"

2.7: Suu, Kalaallisut ilinniartitsissutit tusagassiuutillu sungiusimallugit ajorinngilara

2.8: Naamik, allannguiffigineqarnissaanut neriuuteqartaqaanga. Aamma pisinnaatitaaffittut isigisarpara uagut nammineq oqaatsigut atornissaat.

2.9: Aap

2.10: Naamik

- 2.11: Ie kisia isimararpua ududdinni tsaqqimmiinnerardiilaajarardi, aamma oraatsiu kaimiinerardili tsoruliinerardarnernganni.
- 2.12: Naamik
- 2.13: Taamaattussaannartut isigisariaqanngikkaluarpoq, kisiannimi Tunu immikkoorlarinnera ajornartorsiutit taamaattussaannartut isigineqartarnera malunnartorujussuusarpoq tunumiit. Soorunami taamaattussaannatut isigisassaangikkaluarpoq aamma immikkuullarivallaarnerput pissutigalugu* imaasinnaasoq, ajornartorsiutit qaangiijarnissai ajornarnerutikkaat kitaaninngaanniit. (ISUMAGA)
- 2.14: Aappi.
- 2.15: Soorunami taamaattussaannartut isigerusunngilara. Isumaqarpunga assigiimmik inuussutissatigut akinik pineqqrtussaagaluarluta. Imatut sulinermi aningaasarsiat tiimimut kitaa naleqqiullugu qassasinnerunngillat appasinneruppulluuniit Nuummiut tiimimut oorisiai naleqqiullugu.
- 2.16: Suu.
- 2.17: Naamik. Takutikkusuttuaannarnikuuara avinngarusimasuminngaanneeraluarluni aamma ajunngitsumik inuusoqarsinnaasoq aamma allaanerunngitsugut. Taavalu oqaatsit piinnarlugit taamatut naliliisarneq isumatusaarnerunngitsuusoq.
- 2.18: Aap

3. Imaluunniit kissaatigisaraluarpiuk namminerisassinnik allattaaseqartinneqassagaluarnerisi?

- 3.1: Kissaatigiuaannarpara namminerisatsinnik allattaaseqalernissarput
- 3.2: Aap kissaatigisarpara
- 3.3: Sumiorpaluutaannaammata pisariaqarsorinngilara
- 3.4: Damaddaminngaani addaddaasitsau qaneq addaaliiluutsangalivarnerpad?
- 3.5: Aap
- 3.6: Inughuit oqaatsitta tammariartunnginnerunkssaat anguniarlugu allattaaseqaleraluatutta iluassagaluaqaaq
- 3.7: Ilaana, aamma malunnartorujussuugami Tunumiut oqaatsivut sukkasoorujussuarmini Kitaamiut oqaasiinik akoorneqalersut

- 3.8: Kissaat annertoorjuuvoq. Aamma allaffissornikkut kinguneqarsinnaanera eqqarsaatigisassaammat. Kisiannili eriagisassaavoq annertooq, taamaattumik aap kissaatigisaqara.
- 3.9: Naamik
- 3.10: jeg føler østgrønlandsk er mere korrekt end vest
- 3.11: Iie ududdinni merterdi uppaliinnii inusduaqqa oraatsiu addanngerdikkaajuuddungu alingaanernganni tsoordu addaddarpuu atsertuuliiddungu: "ilivami, alivarpi, pisiddivardila" daa damadda kiiddii makkiva alikkaajuuaa: "aluarpi, naluarnga, pisudduardila" Amerdaraa addanngerdinnerardili addannerardardi oraasiviu.
- 3.12: Aap! Oqaatsit ineriartortarput allanngoriartorlutik. "Tammanginnerini" iluassagaluqaq allattaaseqartinneqaraluarutta pisortatigoortumik
- 3.13: Imatut ajornartorsiugivallaanngittut taasinnaavara. Pissutigalugu ulluinnarni Oqaluffimmi, Napparsimavimmi, Atuarfimmi, Pisinniarfinni il.il. atuarsinnaasagut paasisinnaasarpagut kitaamiusut allaqqassagunik. Unalu ulluinnarni tunumi kinaagaluaraangat tunumiutut oqaluussinnaajuaannarpugut, paasisinnaangikkaangallu taammaattussaannangorlugu kitaamiutullu oqaluussinnaallugu paatsoortoq.
- 3.14: Allattaaseq tunumiunut iluartaupilusdoovoq.
- 3.15: Isumaqarpunga tunumiusugut kitaamiusut folkeskole'ni ilinniartarutsigu neriunnartaraluqaq kitaamiut saniatigut tunumiutut aamma ilinniartassagalarai.. uagutsinnu kinguarsaataannartut misiginartarluni. Dansk'isut, tuluttullu taavalu oqaatsit allat nammineq qinikkat ilinniarnissai oqinnerussagalarpoq.
- 3.16: Pisariaqanngippat naamik
- 3.17: Eqqarsaatigivallaartanngilara taannartaa. Tamatta paasisinnaasatsinnik allattaaseqarutta uanga naammagaara. Oqaatsit sakkussatut isigigakkit. Soorunami oqaatsima tammanginnissaat kissaatigiuaannarpara aamma ilutsinni allaqatigiinnerit oqaloqatigiinnerit oqaatsigut malillugit ingerlasartut naammagalugit.
- 3.18: Aap. malunnarami oqaatsit sukkasuumik allanngoriartortut

4. *Meeqqat atuarfianni kitaamiusut ilinnialeqqaaravit qanoq misigisarpit?*

- 4.1: Taamatut peqqusaagatta arlaatigut misigisaqarfiginikuunngilara kisianni tassa ilikkarniarsaralugit, taamaammatt avinngarusimasuniilluni naapitanut kisianni serngulluni sumiorpaluutaanut
- 4.2: Taamaattussaannartut isigivara ulluinnarni atugarigakkit
- 4.3: Taamaattussaannartut isigaara. Oqaatsit ataasiakkaat paasinngikkaangakkit apeqqutigisarpakka.
- 4.4: Miginermi eqqaamangilarnga kisia damadda qujanardaraaq kilaamiusoortsinnaauaalaa
- 4.5: Kalaaliunnginneq, ilinniartitsisut oqartarami kalaallisut timeqaleratta
- 4.6: Ajornangitsuaraavoq. Uagut inughuit gdl akunnangitsumik oqalulluta atortarsigit, ilikkapallannarput.
- 4.7: Uanga ajorinngilara taamani attaveqaatitigut soqarpianninnerup naligimmagu radio eqqaassanngikkaanni
- 4.8: Angerlarsimaffimmi kitaamiutut oqaluttuugama ajornartorsiutiginnilara.
- 4.9: Ajorinngilara sungiusimaannarakku
- 4.10: et sprog der ikke giver mening - da jeg flyttede til Nuuk som knægt forstod jeg slet ikke sproget
- 4.11: Nalinginnaasusu iliivarnga, eqqartarniguunngilarnga dunumiisu addaddalitsaliva. Kilaamiusu addanner ilikkaqqaarparnga addaddaqaalerngama, dunumiisu addannitsar tsoruliilaaniguunngilarnga.
- 4.12: Qanoq isumaqaramik?
- 4.13: Soorunami paatsoornaralarpoq (ULLUINNARSIUTIT) eqqaassagaanni uku oqaatsit ullutsinni atorneq ajukkagut taakku soorunami pasineq ajornangajattarmata (ordbog)-qartinnagu.
- 4.14: Kitaamiut oqaasii nalunarnikuupput, ulikkavippakali!
- 4.15: Paqumisullunga/kanngusullunga. Kanngugalugu kitaamiusut oqalunniarnissaq.
- 4.16: Eqqaamangilara meeqqat atuarfianni ilinnialeqqaarama. Meeraallungaana illoqarfinnut allanut nooqattaarnikuusugut misigisassarsiorluta. Uannut ajornartorsiutaasimangillat meeraaninniit, massakut soorlu kalaallisut allannersut imaluunniit sumiorpaluutitik atorlugit allannersut takusinnaasarpakka.

4.17: Uannut taanna ajornartorsiutaavallaarnikuunngilaq atualeqqaaramali kitaanut ukiut tamaasa feeriartarnikuugama kitaanilu atuartarnikuullunga. Kisianni atuaqateqarnikuuvunga oqaatsit tungaatigut ilungersuuteqartartunik.

4.18: Nalorsaatigisarnikuuakka. Kisianni nalunnginnatsigu siunissami ilinniaqqissagutta atorfissaqartillugit ilikkarluarusunnikuuakka. Ulluinnarni atunnginnatsigit allanniartaleqqaarluni nalorsaatiginaraluarput

5. Utoqqartaqarpisi kitaamiusoorsinnaanngitsunik? (Peqarussi tusagassiutitigut qanoq malinnaatinneqartarpat kitaamiusoorsinnaanngitsortasi? Ilaqutaasunit nutserunneqartarpat?)

5.1: Nalunngilara utoqqartatta paasisinnaagaat tamakku pissutigalugu radio ikumatittuaanarmassuk

5.2: Naamik

5.3: Naamik. Tamatta kitaamiusut paasisarpugut.

5.4: Alivalerngaddali kilaamiud oraasiad tsuiiddisumaniddinni kilaamiud tunumiusoorsinnaanernganni tsuuartsimaleeruutsuarpuud

5.5: Kitaamiusoorsinnaanngittunik nalunngisaqanngilanga

5.6: Paasisinnaanngitsunik takunikuunngilanga. Oqalunniarnikkulli ajornartorsiuteqartunik takunikuuvunga. Oqautsitik atorgdugit kitaamiutut oqalunnialoqattaramik ilai, quiatsannartaqaaq naak taakkununga ilungersunarunaruortoq.

5.7: Kitaamiutoorsinnaanngitsorpasuaqarpoq oqalunnissamik, kisialli radio ullut tamaasa aliikkutarigamikku nutseruttarialinnik tusarnikuunngilanga

5.8: Tupaallannartumik kitaamiutuullaqqittorujuupput. Tassami ulluinnarni atuarfimmilu kitaamiutut suut tamaasa ingerlanneqarmata.

5.9: Paatsoortuunngilagut kitaamiunut atuakkatigut malinnaagatta

5.10: det ved jeg ikke

5.11: Malinginiguunngilarnga damanna. Qanermi nalinginnaasuulor kisi damaa kilaamiusu malinnaavitsau. Qanorooq radio avis atsingisaaddi malinnaaviinerardivaannarnernganni annerduliilumi nalertaaliiner aerpaa. Dunumiiddula dusangatsiulikku dunumiisoordumi malinnaavitsaranngindinni. Kilaamiusu kisi damaa nalinginnaor daamaamma nudderngilordimi malinginiguunngilarnga. Hahhai.

- 5.12: Atuakkat qangatoortut aamma kitaamiusoorput. Amerlanerit paasisinnaapput kitaamiusullu oqalukkumanatik
- 5.13: Taammaattoqarnissaa ilimaginngilara. Ulluinnarni tusarnaartakkavut Radio TV kitaamiutut oqaluttuinnaammata.
- 5.14: Kitaamiut oqaasii tunumiunut assigiissupilussuummata, ajornartorsiutaanngilaq.
- 5.15: Tamanna nalulluinnarpara. Kisianni ilimagaara taammaattoqanngitsoq.
- 5.16: Suu arlaqaalupput oqalussinnaanngitsut kutallutik oqaluttartut kitaamiusut, kisianni paasisarput. Taava kitaamioq nutserunneqartarpoq.
- 5.17: Uagut utoqqartagut kitaamiutut paasisinnaapput, kisianni kitaamiunut oqaatsiminnik oqalukkusunnerusarput. Paasineqanngikkaangamilli kitaamiutut oqaatsit ataasiakkaat paasititsissutigisinnaallugit. Kisianni oqaatsitik ataqqinerullugit.
- 5.18: Naamik. Utoqqartagut tamarmik kitaamiusut paasisinnaapput. Ilaasa oqalunniarnertik ajornartorsiutigisaraluarlugu tusagassiutitigut malinnaasaramik paasisinnaasarput.

6. Siunissami suut pitsannortikkusutattut takorloorsinnaavigit? Suut allannortikkusussagalarpigut taamannak inissisimasoqarnera pillugu? Imaluunniit ajorinngiliuk taamannak inissisimasoqarnera? (Nammineq isummorsorit).

- 6.1: Hiorunalimi uanninng tigdargdauheqarajamahugkalaaga maani Qaanaami tajalu ataqqineqardunga qavannarniharraarninng...
- 6.2: Neriuppunga siunissami oqaatigut tammangisaannassasut. Neriuppungalu inuusuttatta aamma ataqqinerulerumaaraat
- 6.3: Ajorinngilara.
- 6.4: Ajuusaarnguliisinnaavarnga kiiddiartsuid kilaamiuppallippaddaalernenga. Uangi oqaatsiu narinninngordikkalivarpara oraatsiu dammatsaalinitaa alaavatsangalivarpoq. ;)
- 6.5: Ajunnginnerutippara kitaamiutut atuartinneqartarnerput illoqarfiit allaneersut paasisinnaalluarsinnaassaratsigu
- 6.6: Allattaasitaarsinnaasuugaluarutta iluassagalarpoq oqaatsitta uterteqqinneqarnissaat, tamariartunnginnerunissaallu pillugu. Atuartitaaneq taamaaginarpat ajorinngilara iluatigigatsigu sineriammiunik oqaloqateqarsinnaanitsinnik.

- 6.7: Siunissami pitsanngorsaatisatut kissaatituaraara Tunumiulluta aamma Kalaallit Nunatsinni kitaamiutuulli innuttaanerput akuerineqarnissaa. Sutigut tamatigut tunullinneqartarnerput naammassorilerakku. Tunumiullutami nunatta sinneranisuumli akileraartartuuvut innutaaqataagatta. Tamakku assut saqqummersikkusunnartarput kingullinneqartuutaratta aamma timmisartuussinikkut.
- 6.8: Soorunami piviusunnngortikkusunnaqaaq nammineq allataaseqalernissaq. Atuarfinnilu atuutilernissai. Tunumiutut avanersuarmitullu pisortatigoortumik allataaseqalernissaq takorluugaq nuannerluinnartuuvoq :)
- 6.9: Ajoinngilara
- 6.10: at østgrønlandsk skal undervises i skolen da det bliver set som et sprog man gør grin med øst grønlandsk er mere korrekt end vest
- 6.11: Aergilatsaanngilar. Kisia qulaani eqqaamalamma ilaani addatsimaor oraasiu piviusuddi addaddaasiisinnaalu, dunumiisu ududdinni malinnakkaajoruutsuarmit addanngerngakkajuuppu aerngalivardimi ilaa natsuiaaqqinner aermala uppaliinnii naqqiiner aermala. Naqqiippitsakki malingatsiveralaaddua paasilitsiilarpua. Tsuli neriunnarpor dunumiisu kiaatsusiu dammanngisaannarditsar. Annerduliilumi dunumiisu oraasiu neriulliivarnga addanngitsanngitsi.
- 6.12: Meeqqat atuarfianiik oqaluttualiat illoqarfigisamiik sammisarlugit
- 6.13: Avanngasissumiinnerput akisunera ukkornarpoq angalarusuttaraluarluni akisoorujussuusarnera pissutigalugu angalaniarnissaq aatsaa sipaarujussuaqqaartariaqartarpugut maani tunumi. Taavalu ajornartorsiutit inuiaqatigiinni ikiorneqarnissaanut allannngortikkusukkaluarpoq. Taakku pingaarnert soorlu ulluinnarsiutigisinnaasut kitaani: Ikiorneqarnissat sapernannginneruvoq, Suliffissaq sapernannginnerupput, Inuuniarnermi nerisassat akikinnerujussuullutillu pisinniarfiit amerlanerupput, Ornittagarisinnaasut amerlanerujussuullutillu meeraagaluarpat utoqqaagaluarpat.
- 6.14: Siunissaa naluara suusoq.
- 6.15: Oqaatsigut eqqaassanngikkaanni aningaasatigut taavalu akitigut naleqatigiitsitsineq tunumilu avannaanilu. Sulinermit aningaasarsiat tiimimut Nuuk naleqqiullugu tunumi avannaanilu qaffasinnerulaanngillat arpasinnerullutilli. Oqaatsigut pigutsigi maani Isumaqarpunga tunumiusugut oqaatsigut generation'imiit generation'imut nutaamut

allanngorartaramik “nutarterlutit” / “nutaamik oqaatsimik takkuttoqartarnera” pissutaalluni kitaaniit ilinniarneqarsinnaassanngitsoq atuarfinni. Kisianni kitaamiutut (kalaallisut) oqaatsigut paariinnassagutsigu Imatut oqaatsitigut ilinniarnarani allannguinissaq pisariaqassanngitsoq. Kisianni kissaatiginartaraluaqaaq oqaatsi allat pingaarutinnissai soorlu fransk’isut, engelsk, tysk’i oqaasiilu taakkuugami siunissami sakkugisassagut sulilerutta ilinniariartuttaluunniit nunani allani.

6.16: Oqaatsit ilisimaneqarnerulernissaat kalaaliusunit tamanit

6.17: Oqaatsit piinnarlugit asissuisoqartannginnissaa kissaatigaara, oqaatsit sakkussatut paaseqatigiissutissatut atortussanngorlugit. Nunatsinni tikissimanngisatta inuit akuuffigisimanngisatta tusagaannartigut nalilersorneqartannginnissai aammattaaq kissaatigaara. Oqaatsigut pigiuannarumallugit digital-imut nuunneqarnissai takorluugarisarpa, oqaatsitsinnik ilinniarusuttut taamaasilluta aamma ammaassinnaagaluaratsigit. Qanorluunniit oqaaseqaralarutta naligiinnerput inoqatinnut paasitikkusuttaqaa. Naggasiutigerusuppara uanga oqaatsikka pisuussutigalugit tanngassimaarutigalugillu pigigakkit.

6.18: Nammineq allattaaseqalertuugutta immaq sumiorpaluutigut

allanngoriartorpallaarunnaassagaluarput. Kisianni aappaatigut ajorinngilara imaallaat kalaaleqatigut paaseqatigilluarsinnaasarpagut paatsooqatigiittaqaarnaarnerusassagaluarput ataatsimoorussamik allattaaseqatigiinngikkalarutta.

Bilag 3: Akissutit Facebookkimi messengerikkut pissarsiarisimasat, apeqquusiakka internetip arriippallaarnera pissutigalugu ammarsinnaangimmatikkitt messengerikkut nassinnikuugakkit:

3.1: Tunumiup akissutai:

Avinngarusimanerusortatsinniittut allattaaseqartinneqannginnertik qanoq misigiffigisarpaat?

Jeg har det helt fint med at anvende den central sprog på vest grønlandsk, fordi så kan vi undgå misforstå hinanden, hvis jeg nu brug min egen dialekt på østgrønlandsk. Samtidig vil det også være lang tid til at incoding og decoding med budskabet hvis jeg havde på min egen dialekt skriftlig og skulle have dig til at oversæt på din dialekt. Vi sparer tid med at bruge den central sprog på vest grønlandsk, og mindre misforståelser.

1. Illit avinngarusimanerusuminngaanneertutit taamannak inissisimannersi qanoq misigiffigisarpiuk?

Personligt vil jeg sige, at jeg har ingen imod med at ikke have min dialekt skriftlig, fordi generelt er det nemmere at anvende den central sprog på vest grønlandsk, og hvor resten af hele Grønland kan følge med og forstå det jeg skriver på centralt sprog. Selvfølgelig kan jeg måske komme til at skrive på østgrønlandsk der oversættes direkte til vestgrønlandsk, som for eksempel, du, måske vil opleve en dag, hvor sætningen giver ikke noget mening, der direkte oversættes fra østgrønlandsk til vestgrønlandsk. Derfor synes jeg at det er bedst anvende centralt sprog, for undgå flere misforståelser.

2. Taamaattussaannartut isigiviuk?

Ja, jeg ser sådan at vi skal anvende den central sprog, primært for at undgå misforståelser til hinanden. Det giver alligevel mening at resten befolkning kan følge med og forstå med centralt sprog, som alle lærer i folkeskolen og institutioner. Det vil give mere forvirrende hvis vi skal anvende alle dialekter i hele Grønland, som fx er syd, vest, øst og nord.

3. Imaluunniit kissaatigisaraluarpiuk namminerisassinnik allattaaseqartinneqassagaluarnersi?

Det kunne være selvfølgelig rart at have vores egen dialekter i sproget og skriftlig, men som sagt, for at undgå misforståelser, så er det bedre at anvende den central sprog, som alle kender og anvender.

4. Meeqqat atuarfianni kitaamiusut ilinnialeqqaaravit qanoq misigisarpit?

Det var virkelig sjovt i starten, især fordi vi kun hører det i nyhederne i Qanorooq eller i radioen, og anvender ikke udenfor skolen eller generelt i skolen. Vi anvender den central sproget først når vi har grønlandsk fag. Men samtidig kan det være lidt udfordrende for andre, fordi læringsprocessen kan være lidt svært fra person til person og kommer an på hvor hurtigt personen kan lærer den central sprog. Jeg kan huske at i starten jeg havde det lidt udfordrende med den central sprog, da jeg begyndte at lærer det. Det er fordi at fra person til person kan der variere med hvor vidt man forstå eller misforstå teksten på centralt sproget. Jeg er glæde for at jeg lærer det alligevel, ellers vil jeg havde det mere udfordrende med at kommunikere med dig og resten af befolkning i Grønland, hvis vi ikke havde den central sprog på vestgrønlandsk.

5. Utoqqartaqarpisi kitaamiusoorsinnaanngitsunik? (Peqarussi tusagassiutitigut qanoq malinnaatinneqartarpat kitaamiusoorsinnaanngitsortasi? Ilaqutaasunit nutserunneqartarpat?)

Ud fra min erfaring at være i østen i Tasiilaq område, så synes jeg, at vi har nogle der kan ikke snakke på centralt sproget, men de kan godt forstå centralt sprog i nyhederne og i aviser. De har eneste udfordring for dem er, at anvende centralt sproget, både på skriftlig og mundtlig. Fx især når de skal snakke med fra vesten eller resten af befolkning i Grønland. Her er der tale om primært ældre personer, der er vant til at snakke på deres egen dialekt til hverdag og anvender ikke centralt sproget til daglig, og personerne fra bygder.

6. Siunissami suut pitsanngortikkusutattut takorloorsinnaavigit? Suut allanngortikkusussagaluarpigit taamannak inissisimasoqarnera pillugu? Imaluunniit ajorinngiliuk taamannak inissisimasoqarnera? (Nammineq isummersorit).

Fra min egen erfaring, så synes jeg at det er fint at vi anvender den centralt sprog i folkeskole og i andre institutioner i Grønland. Det ville være mere udfordrende hvis vi nu begyndt at anvende andre dialekter end den central sprog som vi alle kender. Det vil selvfølgelig være rart at have sin egen dialekt at se i bøger, eller anvende på skriftlig, men for at undgå misforståelser til hinanden, så synes jeg at have det bedre med at anvende den central sprog i resten af Grønland.

Rina Møller Lorentzen

Sprog, Litteratur og Medier

Upernaaq 2020

Saniatigut oqaaseqaatigisat: Atuagaruna Tunumiit Oraasiat nuannaralugu ikkunnikuugakku, tupaallassimalluni oqaasertalersimagaa: Jeg vidste slet ikke at der eksisteret bog om min dialekt. Lidt chokeret at se men samtidig sejt.

Avanersuarmpiup akissutai:

- 1) Taamaattussaannartut isigaara (isigilernikuuara)
- 2) Avinngarusimasormiuulluni kissaatiginassaqaq pisortatigoortumik allataaseqalertuuppat
- 3) Misiginikuuvunga artorsaqalunga siullermik, kisianni sungiullugu aamma ajunngilaq. Meeraagallarama meeqqat atuarfianni siunertaanikuugunarami meeqqat atuarfiat inaarutaasumik misilitseeruma, pikkoriffikka najoqqutaralugit Nunatta Kitaanut ilinniariartornissara, aamma sanngiiffikka pikkorissarniarlugit ilinniariartortalernissara. Avanersuup Atuarfianiit.
- 4) Aap, utoqqartaqarpugut kitaamiusut oqalussinnaangittunik, aappaatigulli paasisinnaasunik
- 5) Uanga siunissami inisseereerneq ajoraluarpunga, takorlooruminaatsitsilaarsinnaallungalu. Neriuteqarsinnaasarpungali, nunaqqatigiisugut siunissami immitsinnut paaseqatiigiittalissalluta imaluunniit Nunatta kinguaavisa siunissami oqaaseqaatigiinngikkaluarlutik paaseqatiigiittalernissaat

3.2: Saniatigut oqaaseqaat:

Uanga meeraanerma nalaani 80-kkunni utoqqartaqarnikuuvoq Avanersuarmpiutuik oqaluttunik, soorlu assersuutit naqinnerit: Qanga oqaatsit: Ivdlit, uvdlok', Qàvnak, K'ánák' (Qaanaaq), massakut oqaatsit: Itdlit, utdloq, Qaanaaq. Uanga qanga, massakullu tusaarsartakkamma assigiinngissutaat tassa. Aamma Nunatta kitaaniit ukiiartortut utaqqartatta iluaqutigisarpaat, ukiiartortut Avanersuarmpiutut paasilertaramik.

Rina Møller Lorentzen

Sprog, Litteratur og Medier

Upernaaq 2020

Bilag 4:

Rina Møller Lorentzen

13. maj · SMBot US · 🌐

Ilisimatusarfimmi ilinniartuuvunga, allaaserisannullu tunngatillugu Avannersuarmit Tunumiullu allattaatsimut tunngasumik misissuiffigerusussimallugit. Apeqqutit arfiniliupput, nammineq misigisimasat aallaavigalugit akisassat. Avannersuarmiuuguit Tunumiuguilluunniit apeqqusiakka akisinnaagukkit allaaserisannut iluaqutigingaartussaavakka, neriuutigaaralu akissutisilluarumaarlunga. Inussiarnersumik Inuulluaqqusillunga: Rina.

DA.SURVEYMONKEY.COM
Har du tid et øjeblik til at udfylde mit spørgeskema?
Udfyld venligst spørgeskemaet ved navn "Allattaaseq". Jeg sætter stor pris på din feedb...

23 delinger

Synes godt om

Kommenter

Del

Bilag 5: Oqaasileriffimmut apersuiartorsimanerma transkribererera:

(Uanga):

Nalunngisatsitut kalaallit nunaanni innuttaasut nunanut allanut sanilliulluta amerlasoorsuunngilagut, taamaattumillu immaqa pisortatigoortumik ataasiinnarmik allattaaseqarluta. Naak sumiorpaluutsit assigiinngitsut pigigaluarigut, allaat nammineq sumiorpaluutsigut atorlugit kalaaleqatitta ilaat oqaloqatiginiarutsigit tamakkiisumik paaseqatigiinngitsoortoqarsinnaalluni. Siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu qanoq pilersaaruteqartoqarpa? Pisortatigoortumik allattaaserput taannaaginnassamaarpa? Imaluunniit pilersaaruteqartoqarpa avinngarusimanerusumiittut allattaasitaartinneqassasut?

Misissuininni takusinnaasakka malillugit oqaatsinut allattaatsinullu tunngasunik suleqatigiissitanik avinngarusimanerusortatsinniittut 1980-kkut ingerlaneranni peqartarsimammata, sulissutigineqartarnikuusimammallu namminerisaminnik allattaasitaartinneqarnissaat.

Ullutsinnimita qanoq inissisimasoqarpa? Arlaatigut pilersaaruteqarpa? Imaluunniit massakkutut ataasiinnarmik allattaaseqassamaarpugut? Pisortatigoortumik.

Rina Møller Lorentzen

Sprog, Litteratur og Medier

Upernaaq 2020

(Apersugara):

Tassa siullermik immaqa oqaatsinut politikki saqqummermat tassani nassuiaatigineqarpoq kalaallit oqaasii allattaaseqartut ataasiinnarmik, sumiorpaluuteqartullu annerusumik avanersuarmit, tunumiut, kitaamiutullu. Taavalu Oqaasileriffiup atuutilerneraniit 1999-imi allaffeqarfik ammarpoq, tassanngaanniit inatsisitigut pisussaaffigut pituttoqqalerput, Oqaasiliortut inatsisaat tunngavigalugu taakku tassani allassimasut malillugit maani Oqaasileriffimmi suliat ingerlanneqassasut taakku, (teknikkikkut ajutuulaarneq, immiussara unittooraluarami 5 sek. Missaani, nangeqqinneraniit aallarteqqippara).

Oqaasileriffimmi pilersaaruteqanngilagut allattaatsinut tunngasunik allannortitsinissamik, kisianni erseqqissaassutigissavara oqaasiliortut piginnaaniligaapput allattaatsitta ataatsimoorluta pigisatta taassumap imarisai imaluunniit malittarisassai allannortinneqassappata piginnaatitaasut. Soorunami misissueqqaarlutik, aamma naalakkersuisunut tusarniaassutigeqqaarlugu allannortitsineq pisinnaavoq, massakkut pilersaaruteqartoqanngilaq nutaamik allattaasiliortoqarnissaanik, imaluunniit nutarterinissamik allanguinissamilluunniit. Sumiorpaluutit eqqarsaatigalugit oqaasiliortut sumiorpaluutinut tunngasunik taakkualu qanoq inerisarneqarnissaannik imaluunniit allattaasiliuunneqarnissaannik pisussaaffeqanngillat, taamaattorli tunuminngaanniit aammalu avanersuarminngaanniit saaffiginnittoqarnikuuvoq, namminerisaminnik eqqarsaatersuuteqartut allattaatsimik pilersitsinissaminnik. Maanngaanniit tapersiinnarnikuuagut oqarluta suleqatigiissitalioqqullugit, taavalu suleqatigiissitaliussagunik soorunami Oqaasilerinerup tungaatigut arlaatigut ikorfartorneqarusukkunik siunnersuisinnaasugut, kisianni suliat taakkunaninngaanniit nammineq aallartissasoq. Paasisimasakka naapertorlugit massakkut suliaqartoqanngilaq, taamaakkami aamma pilersaaruteqartoqarneranik ilisimasaqanngilanga.

(Uanga):

Tassa taanna paaserusullugu, tassami siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu takunikooriarakku suliniuteqartoqartarsimasoq, taava tassa paaserusuinnarlugu pilersaaruteqartoqarnerasoq, tusagaqarsimanersusi arlaatigut. Ajunngilaq akissutissarsivara taanna teori atugassara multilectal approachinngussamaanngitsugut, kisianni unilectal approachiusugut ullutsinni, taavalu aamma piffissami qaninnerusumi. Soorunami allannortoqarsinnaavoq siunissami, kisianni

Rina Møller Lorentzen

Sprog, Litteratur og Medier

Upernaaq 2020

massakkumuugallartoq inissisimaneq taanna paaserusullugu paasiniaavunga.

(Unikkallalaarneq – Apeqqutip tulliata iserfiginnginnerani).

(Uanga):

Uani misissuininni takuara tunumiut ordbogimik tunumiut oqaasiinut tunngasumik saqqummersitsisoqarnikuusimasoq 1986-imi, taannalu inerisaqqillugu suliaqartoqartoq. Tassunga tunngasumik arlaatigut nalunngisaqarpisi?

(Apersugara):

Ilisimavarput tunumiuniit saaffigineqartaratta ordbogilioqataasut ilaanniit saaffigineqartarnitsinniit, ordbogiliorqartoq tunumiut oqaasii taakku tunngavigalugit. Tunumiusuumiit qallunaatumut, tuluttuumut, franskisuumut aamma kisianni kitaamiusuumut. Tunumiut oqaasiisa aamma kitaamiusuunngortinneri taakku katersorneqartut, suliarineqartut ordbogiliarineqartut. Taava ilaatigut saaffigineqallattaasarnikuuvugut kitaamiusut taaguutit oqaatsillu pillugit, qanorlu nassuiarneqartarnersut imaluunniit qanoq isumaqarnersut paasiniallugit. Kisianni suliamut toqqaannaq ilaanngilagut, taamaallaat taakku attaveqartarnerini ilisimatinnikuuagut aamma saqqummersitsilerunik allattaatsitta tunngavii taakku malittarisassat inatsisitigut pituttoqqammata, taakkua eqqumaffigeqqullugit, aamma piomagunik maanngaanniit qanoruna.. Maanga oqaasiliortunut takuteqqulaaqqaqqullugit, qulakkeerneruniassammassuk taakkua ilumut inatsisit malinneqarsimanersut.

(Uanga):

Una pisortatigoortumik allattaaseq qimanneqarpallaarsimannginneresoq? -Tassami..

(Apersugara):

Tassami una oqaasilerineq tunngavigalugu ilaa namminerisaminnik allattaasiliorsimagunik naqqaniit suliaralugu, taava soorunami aamma oqaasilerinermi malittarisassanik tassani eqqumaffissanik peqarami. Taanna annerusumik itisilersinnaanngilara, qanorpiaq sumiorpaluutit pillugit allattaaseq qanoq isikkoqassanerani aaliangersagaqannginnami, kisianni taanna kommuneqarfik sersersuup misissuititsineraninngaanniit ersereerami allattaatsitta sumiorpaluutit tamaasa matussusersinnaanngikkai, kisianni naaperiaaneqartariaqarluni. Taamatut pisoqareernikuugami tunumiuni meeqqanut atuakkiaq tunumiit mersertini oqalittuaanut tunngasoq, franskit taakkua nutserititsisimagamik allattaaserlu taanna namminneq allattaasiliorlutik. Kisianni

Rina Møller Lorentzen

Sprog, Litteratur og Medier

Upernaaq 2020

tassa taanna eqqartuussivikkoornera, atuakkiorfiguna tunniunneqaqqaarsimagunaraluartoq kisianni taava atuakkiorfik ajugaalluni.

(Uanga):

Tassa atuagaq taanna ilanngullugu atuarnikuuara, tassani erseqqissaatigineqarpoq quppernermi kingullermi allattaaseq atorpeqartoq tunumiut oqaasii atorlugit kisianni kitaamiusut allalluni.

Tassami, kitaamiusut periutsit atorlugit allataalluni, sapinngisamik kitaamiut pisortatigoortumik allattaatsitsinnut qanittariaqartoq, aamma eqqarsaatigalugit meeqqat meeqqat atuarfianni atuartut eeh aporaattunik allattaatsinik ilinnianninnerussammata, periutsit taakkua atortariaqarsimasut.

(Apersugara):

Aporaaffeqarsinnaaneri, aap..

(Uanga):

Kisianni aamma tassani Sermersuup kommuneata saqqummiussimasaanni tunumiunut tunngasumi allassimavoq aporaattoqarnikuusimasoq atuakkap taassumap saqqumminnginnerani, kisianni imannak itisilernagu, kisianni aporaattoqaqqaarsimasoq allattaatsip atorpeqartup assigiinngitsutigut allaanerunera pissutigalugu.

Ajunngilaq tassa taakkuinnarput paaserusutakka, siunissamut pilersaarutit paaserusussimasakka akissutissarsivakka, taavalu aamma una suli saqqummersimanngitsoq, kisianni aamma saaffigineqartarsimasusi suliarineqarneranut tunngatillugu.

-Qujanaq.

Rina Møller Lorentzen

Sprog, Litteratur og Medier

Upernaaq 2020

Bilag 6:

Rina Møller Lorentzen

Sprog, Litteratur og Medier

Upernaaq 2020

Kort resumé af min bachelor projekt:

I mit bachelor projekt har jeg undersøgt den historiske baggrund for tilblivelsen af en retskrivning og hvorfor den gamle retskrivning blev nødt til at fornyet i 1973.

I denne forbindelse har jeg været i kommunikation med talere fra yderdistrikternes dialekter, for at høre om deres synspunkter og følelser omkring pålæggelsen af en fælles retskrivning.

I forbindelse med fremtids planer om retskrivning i Grønland har jeg kontaktet Oqaasileriffik / Sprogsekretariatet i Grønland og interview dem for at få en dybere forståelse af deres planer for fremtiden.